

GIMNAZIJA PTUJ
Volkmerjeva cesta 15
2250 Ptuj

ŽIVLJENJE MONARHA - DOLŽNOST ALI ZADOVOLJSTVO?

ZGODOVINA

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtor: Klemen Petek

Mentorica: Jelka Kokol Plošinjak, prof.

Ptuj, 2013

ZAHVALA

Profesorici, mentorici Jelki Kokol Plošinjak, se zahvaljujem za strokovno pomoč in usmerjanje pri delu. Zahvaljujem se tudi profesorici Darinki Čretnik, ki je jezikovno pregledala nalogo.

KAZALO

1 UVOD	5
2 NAMEN	7
2.1 RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	7
2.2 CILJI	7
2.3 METODA IN OMEJITVE	7
2.3.1 Metoda	7
2.3.2 Omejitve metode	7
3 ZDRUŽENO KRALJESTVO IN MONARH	8
3.1 ZGODOVINSKI PREGLED	8
3.2 NASLEDSTVO KRONE (ACCESSION)	10
3.3 KRONANJE	12
3.3.1 Splošno in zgodovina	12
3.3.2 Oblačila	13
3.3.3 Kronanje	13
3.3.4 Glasba	15
3.3.5 Banket	15
3.4 NAZIVI IN NASLOVI	16
3.5 KRALJEVI PRAPOR	18
3.5.1 Splošno	18
3.5.2 Oblika prapora	19
3.5.3 Kraljevi grb	19
3.6 PRAZNOVANJE JUBILEJEV	20
3.6.1 Diamantni jubilej kraljice Viktorije	20
3.6.2 Srebrni jubilej Jurija V.	21
3.6.3 Srebrni jubilej kraljice Elizabete II.	21
3.6.4 Zlati jubilej kraljice Elizabete II.	21
3.6.5 Diamantni jubilej kraljice Elizabete II.	22
3.7 PRAZNOVANJE MONARHOVEGA ROJSTNEGA DNE	24
3.8 FINANCIRANJE, TRANSPORT, VAROVANJE IN REZIDENCE	25
3.8.1 Vladarski sklad - Sovereign Grant	25
3.8.2 Privy Purse	26
3.8.3 Osebno premoženje monarha	26
3.8.4 Transport, varnost in rezidence	26
3.9 MONARHOVA VLOGA V POLITIČNEM SISTEMU	27
3.10 BRITANSKI MONARH IN SKUPNOST NARODOV	30
3.11 PODPORA MONARHIJI IN KRALJICI ELIZABETI II.	30
3.12 VITEŠTVA, ODLIKOVANJA IN DRUGE NAGRADE	31
3.12.1 Vojaška odlikovanja	31
3.12.2 Civilna odlikovanja	32
3.13 KRALJEVI BONTON	32
3.14 OBISK KRALJICE ELIZABETE II. V SLOVENIJI	33
3.15 ZANIMIVOSTI	34
4 RAZPRAVA	36
4.1 VLADANJE - DOLŽNOST	36
4.2 VLADANJE - ZADOVOLJSTVO	37
4.3 ODGOVOR NA RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	37
5 ZAKLJUČEK	39
6 VIRI	40

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je bil ugotoviti, ali je monarhovo življenje zgolj dolžnost ali tudi zadovoljstvo. Zaradi bogate in zanimive zgodovine Združenega kraljestva sem se osredotočil prav na monarhijo te države. Naloga je bila v prvem delu pripravljena tako, da jo je mogoče uporabiti tudi kot osnovni vodič za obisk Združenega kraljestva. Ugotovil sem, da je težko podati enoznačen odgovor na zastavljeno raziskovalno vprašanje, ker veliko virov ni javno dostopnih. Kljub temu sem lahko potrdil domnevo, da je monarhovo življenje dolžnost, a hkrati tudi zadovoljstvo. Raziskava je izvedena predvsem na podlagi analize spletnih virov v angleškem jeziku.

Ključne besede: monarhija, dolžnost, zadovoljstvo

ABSTRACT

The main purpose of the research work was to find out whether a Monarch's life is entirely a duty or pleasure as well. As a result of the rich and interesting history of the United Kingdom, I focused on the British Monarchy. The research work can also be used as a basic guide when visiting the United Kingdom. I found out it is difficult to give a certain answer to the research question I chose, because a lot of sources are not publicly available. However, I was able to confirm an assumption that in the Monarch's life there are the duty and the pleasure present at the same time. The research is based mostly on the analysis of online sources in the English language.

Key words: monarchy, duty, pleasure

1 UVOD

Velika Britanija je država z dolgo in zapleteno zgodovino. Že od začetka države pa je bila ta zgodovina povezana z vladarjem države - monarhom. Danes je britanska kraljica simbol enotnosti¹ in zagotovo predstavlja neko avtoriteto, ki je "dnevni" in "začasni" politiki nimajo. Seveda se tudi v Združenem kraljestvu pojavljajo vprašanja, ali je monarhija tista prava oblika vladavine. V Veliki Britaniji je vzpostavljen sistem, ki združuje monarhijo in odločanje ljudi - volilcev. Pomembno je tudi, da se zavedamo, da velja zmotno prepričanje, kako "britanski monarh tako ali tako ne more nič narediti". Seveda to ne drži, moč britanskega monarha je večja, kot si predstavljamo. Res pa je, da so monarhi v modernem času določene pravice le redko izkoriščali. Nekateri verjamejo, da je ravno nevmešavanje v dnevno politiko ključ do izjemne priljubljenosti monarhije med Britanci. Na Otoku so vsi dogodki, vsi mejniki, ki so povezani z monarhijo, izredno natančno določeni in načrtovani, celo tako zelo natančno, da jih je težko dovolj enostavno opisati, da bi bili uporabni za bralca, ki želi vedeti le najpomembnejše. Za proučevanje monarhije oziroma življenja monarha je Združeno kraljestvo primerno predvsem zaradi dolge in bogate zgodovine ter zadostne količine virov, zato se je tudi smotrno osredotočiti predvsem na življenje trenutne monarhinje.

Cilj raziskave je bil ugotoviti, kako britanski monarhi doživljajo svojo vlogo, ali jo vidijo samo kot dolžnost ali tudi kot zadovoljstvo. Za razumevanje take naloge pa je nujno potrebno, da razumemo bistvene značilnosti monarhije in pravic ter omejitev, ki jih monarh ima. Prav zato ima naloga tudi uporabno vrednost, zaradi ne preveč podrobnih, a vseeno dovolj izčrpnih razlag, lahko brez težav služi turistu ali pa nekemu, ki želi vedeti nekaj več. Prvi del naloge tako sestoji predvsem iz opisa elementov monarhije. Drugi del naloge pa odgovori na zastavljeno raziskovalno vprašanje. Med pisanjem naloge sem ugotovil, da bi bilo morda celo bolje, če bi v naslovu namesto veznika ali bil veznik in. Glede na pregledane vire lahko zapišem, da je življenje monarha velika dolžnost, a hkrati tudi veliko zadovoljstvo, kar je ugotovitev, ki je bila domneva že pred pričetkom pisanja naloge. V raziskovalnem vprašanju sem se spraševal, ali je monarhija dolžnost ali tudi zadovoljstvo.

Nemalo ljudi meni, da je življenje monarha samo bogato življenje, v katerem ti prav nič ne manjka, vse pa je omogočeno s strani davkoplačevalcev. Ob tem pa pozabljajo, da se kraljica letno udeleži več kot 400 različnih dogodkov.² Tudi drugi člani kraljeve družine opravljajo svoje številne dolžnosti.³

Namen naloge ni diskusija v smeri, ali je monarhija ustrezen politični sistem, kljub temu pa je visoka priljubljenost zagotovo pomemben dejavnik dobrega počutja monarha v državi - monarh lahko svoje delo čuti kot zadovoljstvo.

V nalogi sem se osredotočil predvsem na življenje in dogodke zdajšnje britanske kraljice Elizabete II., ker je o njenem življenju dostopnih največ virov. Ker se je večina dogodkov že zgodila ali pa imajo korenine nekje v zgodovini, je najprimernejše izmed razpisanih področij prav zgodovina.

Za mnoge je uganka, kako je lahko monarhija tako dolgo obstala in ima še vedno tako visoko podporo. BBC-jev urednik Mark Easton je v prispevkih⁴ za BBC-jevo spletno stran navedel, da je podpora monarhiji "verjetno najbolj stabilen trend, ki je bil kadar koli izmerjen".

¹ The British Monarchy. The Role of the Monarchy. Dostopno na:

<http://www.royal.gov.uk/MonarchUK/HowtheMonarchyworks/HowtheMonarchyworks.aspx> (10. 03. 2013).

² Mail Online. The Queen's appetite for work reigns supreme at the age of 84 as she increases public engagements. 2. januar 2011. Dostopno na: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1343365/The-Queens-appetite-work-reigns-supreme-age-84.html> (11. 03. 2013).

³ The British Monarchy. The Role of the Monarchy. Dostopno na:

<http://www.royal.gov.uk/MonarchUK/HowtheMonarchyworks/HowtheMonarchyworks.aspx> (10. 03. 2013).

⁴ Easton, M. Crowds show their support as Queen visits Lancashire. 17. maj 2012. Dostopno na:

<http://www.bbc.co.uk/news/uk-18112533> (10. 03. 2013).

Easton, M. Why does the UK love the monarchy? 29. maj 2012. Dostopno na:

<http://www.bbc.co.uk/news/uk-18237280> (10. 03. 2013).

Ni vsaka monarhija dobra, spomnimo se na sončnega kralja, Ludvika XIV., ki je desetletja izčrpaval francosko državno blagajno. Tako kot Francozi so tudi Britanci že prej poskrbeli, da bo monarhija delovala za ljudi, ne pa samo ljudje zanjo. Kot je še zapisal Mark Easton: "Britanska monarhija je cenjena, ker je britanska monarhija."

Kraljevati je naporno, monarh je vedno na očeh javnosti, držati se mora dokaj strogega protokola, obišče veliko krajev in prireditelj. V Veliki Britaniji pa je postal še "turistična znamenitost". Postavlja se vprašanje, ali Velika Britanija morda celo zasluži z vzdrževanjem inštitucije, kot je kraljevina. Na to vprašanje seveda ne bom odgovarjal jaz, v majhen razmislek je lahko že dejstvo, da se skoraj vsak turist vrne domov s spominkom, ki je nekako povezan s kraljevo družino. The Guardian je poročal o predvidenih prodajah spominkov v višini do kar 823 milijonov funtov.⁵

Slika 1: Britanski imperij v času kraljice Viktorije. (Vir: History map)

⁵ Neville, S. Diamond jubilee lifts hopes for UK retailers. 1. junij 2012. Dostopno na: <http://www.guardian.co.uk/business/2012/jun/01/diamond-jubilee-lifts-hopes-uk-retailers> (10. 03. 2013).

2 NAMEN

Britanski monarhi so bili od nekdanj deležni pozornosti ljudstva in medijev. V letih 2011 in 2012 se je izpostavljenost britanske kraljeve družine še povečala zaradi kraljeve poroke princa Williama in praznovanja kraljičine diamantne obletnice vladanja. Menim, da je potrebno, da predstavim britansko monarhijo in njene vladarje tudi v raziskovalni nalogi, v kateri poskušam ugotoviti, koliko zadovoljstva daje monarhu opravljanje njegove vloge.

2.1 Raziskovalno vprašanje

Pred pisanjem raziskovalne naloge sem si zastavil raziskovalno vprašanje, na katerega sem z analizo različnih virov želel odgovoriti.

Raziskovalno vprašanje se glasi:

Je britanskemu monarhu vladanje zgolj dolžnost ali tudi zadovoljstvo?

2.2 Cilji

Pred pisanjem raziskovalne naloge sta bila zastavljena dva cilja:

- Iz javno dostopnih virov ugotoviti, ali britanski monarhi menijo, da je njihovo vladanje zgolj dolžnost ali tudi zadovoljstvo.
- Napisati raziskovalno nalogo, ki bo na zgornje vprašanje odgovorila tako, da bo okvirno predstavila najpomembnejše mejnike v življenju monarha in bo turistu omogočila, da izve nekaj več o Združenem kraljestvu.

2.3 Metoda in omejitve

2.3.1 Metoda

Raziskovalno delo temelji predvsem na analizi spletnih virov uradnih služb britanske države, ki so v angleškem jeziku in video virih, kot so javno dostopni dokumentarci o delovanju monarhije in življenju monarhov, pa tudi novinarskih objavah britanskih medijev.

2.3.2 Omejitve metode

Odgovor na zastavljeno vprašanje je težko poiskati, predvsem zato, ker zahteva združevanje velikega števila virov. Večina virov in informacij, ki so uporabljeni v nalogi, je skoraj zagotovo bilo obdelanih od služb, ki skrbijo za komuniciranje z javnostjo (nagovori kraljice, objavljeni dnevnik kraljice Viktorije, itd.) Dostop do kakršnih koli drugih virov je nemogoč, najverjetneje zato, ker se iste službe trudijo, da se novice o kraljevi družini v javnosti pojavljajo obvladovano.

3 ZDRUŽENO KRALJESTVO IN MONARH

3.1 Zgodovinski pregled

Zaradi razumevanja delovanja monarhije v Veliki Britaniji se mi zdi nujno potrebno, da predstavim nekaj osnovnih informacij iz preteklosti te države.

Za prvimi prebivalci otočja so ostali le redki sledovi. Dokaz prazgodovinske kulture je ohranjen v Stonehengu.

V 1. tisočletju pred našim štetjem so se priselila keltska plemena in se pomešala s staroselci. Večji del ozemlja, razen Škotske, so v 1. stoletju osvojili Rimljani in ga spremenili v provinco Britanijo. Zaradi obrambe pred ljudstvi s severa je v 2. stoletju nastal znameniti Hadrijanov zid.

Rimsko oblast so v 5. stoletju zrušila germanska ljudstva Anglov, Sasov in Jutov ter ustanovila več držav, ki so se združile v 9. stoletju, potem, ko so uspeli pregnati Vikinge. Zadnji anglosaški kralj Anglije, Harold II., je padel v boju z Normani leta 1066, ko je dežela pripadla Viljemu Osvajalcu.

Zelo pomembno prelomnico predstavlja leto 1215, ko so baroni prisilili kralja Ivana Brez zemlje, da je podpisal Veliko listino svoboščin (Magna Charta Libertatum). Plemičem je med drugim zajamčil osebno svobodo in pravico do lastnine, ob kršenju fevdalnih razmerij pa so dobili tudi pravico do upora. Na osnovi te listine se je v 13. in 14. stoletju postopoma oblikoval parlament, nekateri njeni člani pa so še danes del nezapisane ustave.

Območje Walesa je prišlo pod nadzor Anglije v 13. stoletju, uradno pa postalo priključeno v 16. stoletju.

Stoletna vojna od 1337 do 1453 s Francijo je pomenila hud poraz za Anglijo, saj so izgubili vse posesti na celini, razen kraja Calais. Nato se je začela bitka med rožama (belo in rdečo). Leta 1485 je Henrik VII. (Henry VII) ustanovil Tudorsko dinastijo. Njegov sin, Henrik VIII. (Henrik VIII), je verjetno najbolj znani monarh, ki je sebe postavil na vrh angleške cerkve in nacionaliziral vse samostane. Kraljica Marija I. (Mary I) je želela obnoviti katoliško vero, poročila se je s španskim kraljem. Krono je prevzela njena polsestra Elizabeta I. (Elizabeth I), z njenim vladanjem se je pričela prva zlata doba Anglije, ki je obnovila anglikansko vero. Marija Stuart je neuspešno poskušala prevzeti Elizabetin prestol, Elizabeta je podpisala nalog za njeno usmrnitev šele po 19 letih.

Kralj Jakob I. (James I), sin Marije Stuart, je leta 1604 nasledil škotski in angleški prestol. Leta 1604 je samega sebe imenoval za kralja Velike Britanije, Francije in Irske (v prihodnosti se najpogosteje uporablja samo "kralj Velike Britanije").

Dve leti po kronanju Jakoba I. je Guy Fawkes poskušal s podstavitvijo bombe v parlamentu odstraniti vse pripadnike protestantske vere naenkrat. Neuspeli atentat na najvišje politične predstavnike praznujejo Britanci še danes (5. november - dan Gaya Fawksa).

V času Karla I. (Karl I) je prišlo do angleške državljanske vojne. Kralja so obglavili, oblast je kot "lord protektor" prevzel Oliver Cromwell. Leta 1660 je parlament obnovil monarhijo (kralj je postal sin Karla I., Karl II.). Po smrti kralja je oblast prevzel nepriljubljeni Jakob II. (James II), ki ga je s položaja, na ponudbo protestantskega plemstva, odstranil hčerini mož, Vilijem Oranski (William of Orange). Ta dogodek se imenuje slavna ali nekrvava revolucija. Parlament je takrat določil, da je angleški kralj lahko samo pripadnik protestantske vere. Kralj je podpisal Listino o pravicah (The Bill of Rights), ki omejuje krono in daje določene pravice parlamentu; dokument je v uporabi še danes.

Leta 1707 sta angleški in škotski parlament ratificirala Dogovor o združitvi (Treaty of Union). Od takrat lahko govorimo o Združenem kraljestvu Velike Britanije. Danes je uradno ime Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske.

Ker je kraljica Ana (Anne) leta 1714 umrla brez naslednika, je oblast prevzel njen nemški bratranec, Jurij Hanoverski (George of Hanover), pozneje Jurij I., ki je zaradi nepoznavanja jezika imenoval ministrskega predsednika - kar je postala stalnica.⁶

Jurij II. (George II) je zamenjal julijanski koledar z gregorijanskim in premaknil novo leto s 25. marca na 1. januar. Med njegovim kraljevanjem se je Britanski imperij precej razširil. V njegov čas segajo tudi začetki pesmi, danes kraljeve himne Združenega kraljestva, God Save The King (Bog, obvaruj kralja).

Jurij III. (George III) je prevzel krono med 7-letno vojno (1756 - 1763), ki je potekala predvsem med Združenim kraljestvom in Francijo. Zmagalo je Združeno kraljestvo in pridobilo kolonije v severni Ameriki in Indiji. V času njegovega kraljevanja je 13 kolonij doseglo samostojnost. Leta 1800 je bil sprejet Akt o združitvi (Act of Union), ki je združil kraljestvi Velike Britanije in Irske. To je tudi veličastna doba britanskih zmag pri Waterlooju in Trafalgarju.

Duševno stanje Jurija III. se je v začetku 19. stoletja poslabšalo, zato je bil valižanski princ (Princ of Wales) določen za regenta, pozneje je postal kralj Jurij IV. (George IV), ki ne velja za zgledega kralja. Po njegovi smrti je kralj postal Vilijem IV. (William IV), ki je vladal do l. 1837, takrat je oblast prevzela komaj 18-letna Viktorija (Victoria).

Viktorijanska doba je tudi čas industrijske revolucije. Zaradi politične neizkušenosti se je v prvih letih opirala na znanje ministrskega predsednika lorda Melbourn. Kmalu se je poročila s princem Albertom iz družine Saxe-Coburg-Gotha. V tem času se je Velika Britanija borila na več krajih po svetu, pomembnejše vojne so npr. opijske vojne in krimska vojna. Viktorija je bila leta 1876 okronana še za cesarico Indije, vladala je na 40% vse Zemljine površine in četrtini svetovnega prebivalstva.⁷ Njena vladavina je trajala skoraj 64 let. Viktorijo večkrat omenjajo kot "babico Evrope", zaradi velikega števila otrok in njihovih porok v kraljeve družine drugih držav (Nemčija, Rusija, Španija, Danska, Grčija, Belgija, Portugalska, Bolgarija, Nizozemska, itd.).

Sledila je 1. svetovna vojna, ki je s seboj prinesla velike družbene spremembe - tudi v oblikah vladavin v Evropi. Edvarda VII. (Edward VII) je nasledil Jurij V. (George V), ki je vladal več kot 25 let, njega je nasledil Edvard VIII. (Edward VIII), ki je Združenemu kraljestvu vladal manj kot eno leto. Konec l. 1936 je abdiciral in krono predal mlajšemu bratu - Juriju VI. (George VI), za katerega se je kasneje izkazalo, da je bil odličen voditelj, ki je med 2. svetovno vojno ostal s "svojim" ljudstvom v vsak dan bombardiranem Londonu.

Leta 1952 je krono prevzela zdajšnja monarhinja, kraljica Elizabeta II. (Elizabeth II), stara manj kot 26 let. Britanski imperij takrat še ni bil popolnoma razpuščen, postopoma se je preoblikoval v Britansko skupnost narodov (British Commonwealth), pozneje pa se preimenoval v Skupnost narodov (Commonwealth of Nations), ki združuje 54 držav, približno 1.8 milijarde ljudi in približno 25% kopnega ozemlja sveta).⁸ Voditelj Skupnosti narodov, torej Head of the Commonwealth, je trenutno kraljica Elizabeta II.⁹

⁶ Eupedia. A Brief History of England. Dostopno na: http://www.eupedia.com/england/english_history.shtml (15. 02. 2013).

⁷ Eupedia. A Brief History of England. Dostopno na: http://www.eupedia.com/england/english_history.shtml (15. 02. 2013).

⁸ The Commonwealth. The Commonwealth. Dostopno na:

http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/the_commonwealth/ (15. 02. 2013).

⁹ Wikipedia. Great Britain. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Great_Britain (15. 2. 2013).

3.2 Nasledstvo krone (accession)

Nasledstvo je prenos oblasti s prejšnjega monarha (ki je umrl ali odstopil). Do nasledstva pride v trenutku smrti prejšnjega monarha. Nasledstvo poteka po določenih pravilih, ki izhajajo iz več dokumentov (npr. Act of Union 1800, Act of Settlement 1701 in Bill of Rights 1689, tudi Act of Abdication 1936).

Ustrezne službe vodijo Listo nasledstva (List of Succession), kjer po obstoječih pravilih, ki so trenutno ravno v postopku spreminjanja, določajo položaj "čakajočih". Prvi na seznamu je valižanski princ (Prince of Wales - bolj znan kot princ Charles). Sledita mu starejši sin William (vojvoda Cambriški - Duke of Cambridge) in mlajši sin princ Henry. Trenutno imata mlajša sinova kraljice Elizabete II. prednost pred svojo starejšo sestro, kraljevo princeso Ano (Anne, Princess Royal). V luči modernizacije so se predstavniki vlad (16 držav, v katerih je britanski monarh prav tako monarh) strinjali, da spremenijo potrebne dokumente, ki bodo prednost moških potomcev ukinili (moški potomci, rojeni po 28. oktobru 2011, ne bodo imeli prednosti pred ženskimi potomci), prav tako bo monarhu dovoljena poroka s katolikom, samo prvih šest članov kraljeve družine z liste "čakajočih" bo potrebovalo monarhovo soglasje za poroko. V Združenem kraljestvu je dokument v postopku prve obravnave v spodnjem domu britanskega parlamenta (House of Commons).

Tabela 1: Seznam prvih petnajstih v vrsti za britanski prestol (Vir: The British Monarchy)

Mesto	Ime	Ime - izvorno	Sorodstvo
1.	valižanski princ	The Prince of Wales	sin kraljice
2.	vojvoda Cambriški	The Duke of Cambridge	vnuk kraljice
3.	princ Henry	Prince Henry of Wales	vnuk kraljice
4.	vojvoda Yorški	The Duke of York	sin kraljice
5.	princesa Beatrice Yorška	Princess Beatrice of York	vnukinja kraljice
6.	princesa Eugenie Yorška	Princess Eugenie of York	vnukinja kraljice
7.	Wesseški grof	The Earl of Wessex	sin kraljice
8.	vikont Severn	Viscount Severn	vnuk kraljice
9.	lady Louise Windsor	Lady Louise Windsor	vnukinja kraljice
10.	kraljeva princesa	The Princess Royal	hči kraljice
11.	Peter Phillips	Mr. Peter Phillips	vnuk kraljice
12.	Savannah Phillips	Miss Savannah Phillips	vnukinja kraljice
13.	Isla Phillips	Miss Isla Phillips	pravnujinja kraljice
14.	Michael Tindall	Mrs. Michael Tindall	vnukinja kraljice
15.	vikont Linley	Viscount Linley	nečak kraljice

Listo nasledstva moramo razlikovati od razporeda prednosti (Order of Precedence). Položaj v razporedu prednosti bi lahko razložili kot položaj v kraljevi družini, najvišje je vladajoči monarh, nato partner, sledijo otroci monarha, monarhovi vnuki, monarhovi bratje in sestre, strici, nečaki, bratranci. Ta seznam lahko monarh kadar koli spremeni. Obstajajo trije razporedi - za ženske člane kraljeve družine, za moške člane kraljeve družine in združeni za moške in ženske člane skupaj.

Bodoči monarh samodejno nasledi krono ob smrti prejšnjega monarha, potrebna ni nobena potrditev. Od Elizabete I. Nasledstveni koncil (Accession Council), ki se običajno sestane v palači sv. Jamesa (St. James Palace), razglasi novega monarha. V navadi je tudi, da je nasledstvo javno razglašeno. Kraljica Elizabeta II. je bila javno oklicana za kraljico 6. in 7. februarja 1952. Razglas je bil najprej prebran v Londonu, Edinburghu, Windsorju in Yorku, kasneje pa še v vseh ostalih mestih ter vaseh Združenega kraljestva. V Združenem kraljestvu je bila besedna zveza "Imperial Crown" zamenjana samo s Crown, v prejšnjih razglasih je bil naziv popolnoma definiran (Imperial Crown of Great Britain and Ireland). Leta 1952 pa je bila natančna definicija izpuščena (zaradi obstoja Republike Irske), v Kanadi in Južnoafriški republiki je bila kraljica oklicana tudi kot kraljica Irske. Prvič je bila v razglasu omenjena tudi Skupnost narodov - Commonwealth.

V demokracijah brez monarha pride pri prenosu oblasti redno do obdobj, v katerih je oblast vsaj za nekaj časa delno okrnjena ali je sploh ni. V monarhijah, kjer vrhovno oblast predstavlja monarh, je to drugače. V monarhiji, kjer je naziv najpogosteje dedovan, se položaj skupaj s pravicami in dolžnostmi prenese v tistem trenutku, ko preneha prejšnjemu monarhu. Potrebna ni nobena potrditev, monarh je takoj naslednik. Seveda je to zgodovinsko pogojeno, na tak način je onemogočeno, da bi se kdor koli vmešal in morda pridobil prestol zase. Od leta 1702 je preprečitev nasledstva izdaja, od leta 1998 je za tako dejanje zagrožena dosmrtna zaporna kazen. Zdajšnja kraljica Združenega kraljestva, kraljica Elizabeta II., je postala kraljica 6. 2. 1952. Prenos oblasti je bil popolnoma nepričakovan, nova kraljica je bila na obisku držav Commonwealtha in Britanskega imperija (ki je takrat v okrnjeni obliki še obstajal). Zaradi slabega vremena se je na britansko ozemlje iz Kenije vrnila šele naslednji dan. Letalo je pristalo na istem letališču, kot je vzletelo pred le nekaj dnevi, ko se je od kraljice poslovil oče, kralj Jurij VI. Ob pristanku so novo kraljico pričakali predstavniki vlade - vsi ministri, z ministrskim predsednikom Churchillom na čelu. Nenaden in nepričakovan prenos oblasti za kraljico gotovo ni bil lahek, a kralj je mrtev, dolgo naj živi kraljica (The King is dead, long live the Queen)!¹⁰

Britansko ljudstvo je bilo pretreseno, Jurij VI. je bil kralj, ki jih je popeljal iz vojne in bil ljudstvu med vojno v veliko moralno oporo, predvsem med nacističnim bombardiranjem Londona. Kralj je s kraljico ostal v Londonu, princesi Elizabeta in Margareta sta vojna leta preživel v Windsorju. Leta 1945 se je princesa Elizabeta pridružila Women's Auxiliary Territorial Service (ženski podporni teritorialni službi), izurila se je v vožnji in postala mehaničarka.

Kraljica Elizabeta II. se je rodila leta 1926 kot prvi otrok drugega sina kralja Jurija V. Rojena je bila kot tretja v vrsti za krono. Leta 1936 je kralj Edvard VIII. abdiciral in s tem zapečatil usodo princese (danes kraljice) Elizabete. Leta 1952 je postala kraljica. Ima štiri otroke, 3 sinove in 1 hčer. Leta 2012 je praznovala diamantno obletnico vladanja. Je tudi najstarejši monarh, ki je kadar koli zasedal britanski prestol.¹¹

Do kronanja (leta 1953) so se čustva že pomirila, druga svetovna vojna še zdaleč ni bila pozabljena, tudi kralj še ni bil pozabljen, vendar je imelo ljudstvo novo upanje. To je bila njihova nova, mlada kraljica. Podobna čustva so Britance prevzemala že leta 1947, ko se je, takrat še princesa Elizabeta, poročila z mladim Filipom Mountbattenom (Phillip Mountbatten), ki je prevzel priimek po svojih britanskih starih starših in po poroki dobil naziv vojvode Edinburškega. Rojen je bil kot član grške in danske kraljeve družine, pred poroko se je odpovedal vsem nazivom in postal

¹⁰ The British Monarchy. Succession. Dostopno na:

<http://www.royal.gov.uk/ThecurrentRoyalFamily/Successionandprecedence/Succession/Overview.aspx> (23. 2. 2013).

¹¹ Wikipedia. Elizabeth II. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Elizabeth_II (23. 2. 2013).

britanski podanik. Pomembno vlogo je pred poroko odigral tudi Filipov stric, admiral Louis Mountbatten.

Potrebno je poudariti dejstvo, da ko je nosilec krone moški, je njegova žena kraljica. Ko pa je nosilka krone ženska (kot v primeru kraljice Elizabete II.), mož monarhinje ni kronan za kralja.¹²

3.3 Kronanje

3.3.1 Splošno in zgodovina

Kronanje je največji in najpomembnejši dogodek v monarhiji, je ustoličenje kralja na prestol, čeprav ne pomeni uradnega začetka vladanja. Edvard VIII., kraljičin stric, ki je leta 1936 postal kralj in še istega leta odstopil, ni bil nikoli kronan, a je kljub temu bil kralj.

Leta 1953 so se povojne težave že počasi umirjale, Britanci so bili odločeni, da bo kronanje nekaj posebnega. Priprave na enodnevni dogodek so trajale kar 16 mesecev, prvi sestanek Komisije za kronanje (Coronation Commission) se je odvil že aprila 1952, predsedstvo je prevzel kraljičin mož, vojvoda Edinburški. Ustanovljenih je bilo še več komitejev, ki so skupaj organizirali največji povojni dogodek. Na kronanju so sodelovali samo predstavniki Združenega kraljestva, predstavniki drugih držav (tudi tistih, v katerih je kraljica Elizabeta kraljica) so bili zgolj povabljeni.

Na vajah je kraljičino mesto pogosto prevzela vojvodinja Norfolška, nekaj vaj se je udeležila tudi kraljica, sicer je vadila v kraljevi palači.

Kot datum kronanja so po posvetovanju z meteorološko službo izbrali 2. junij 1953. Ta dan je bil predlagan, ker je nanj v preteklosti najmanjkrat deževalo.

Kraljica Marija, babica kraljice Elizabete, je želela, da ne prekinejo priprav na kronanje v primeru, da umre. Kraljica Marija je umrla marca leta 1953, kronanje je kljub temu potekalo po načrtani poti.

Navada, da kronanje poteka vsaj nekaj mesecev po kraljevi smrti, ni v veljavi samo zaradi organizacijskega vidika, pomembnejši razlog je ta, da je kronanje vesel dogodek in ne bi bilo primerno, če bi bilo izvedeno v času žalovanja za prejšnjim monarhom.

Monarha okrona canterburyski nadškof (Archbishop of Canterbury), kot najpomembnejši predstavnik Angleške cerkve (Church of England). Najpomembnejši deli kronanja se v zadnjih stoletjih niso bistveno spreminjali. Bistvo kronanja bi lahko zapisali v le nekaj povedih: monarh je najprej predstavljen (presented to) in potrjen (acclaimed by) s strani ljudi. Nato priseže (swears an oath), da bo upošteval zakon in Cerkev. Sledi maziljenje (anointing), kronanje, pred tem prejme še kraljevske simbole. Zadnji del kronanje je poklon vladarju (homage).

Prvi normanski kralj (Viljem I. Osvajalec - William I "The Conqueror") je bil kronan leta 1066. Do 18. stoletja so kronanja sledila nasledstvu krone po le nekaj tednih ali celo dnevih. V 18. stoletju se je časovni razmik med nasledstvom in kronanjem podaljšal. Od Jurija IV. naprej je od smrti prejšnjega vladarja do kronanja minilo vsaj leto dni - izjema je le Jurij VI., ker so bili načrti za kronanje Edvarda VIII. že pripravljene in so le zamenjali monarha.

¹² The British Monarchy. Succession. Dostopno na:

<http://www.royal.gov.uk/ThecurrentRoyalFamily/Successionandprecedence/Succession/Overview.aspx> (2. 3. 2013);

The British Monarchy. Accession and Coronation. Dostopno na:

<http://www.royal.gov.uk/hmthequeen/accessioncoronation/accessionandcoronation.aspx> (2. 3. 2013);

Wikipedia. Succession to the British throne. Dostopno na:

http://en.wikipedia.org/wiki/Succession_to_the_British_throne (2. 3. 2013).

Od Harolda II. (kronan I. 1066) potekajo kronanja v Westminsteri opatiji (Westminster Abbey) v Londonu.

Če je kralj ob kronanju poročen, je kot kraljica kronana tudi njegova žena. Prvo "dvojno" kronanje je bilo izvedeno v 12. stoletju, zadnje pa leta 1937, ko sta bila kronana Jurij VI. in Elizabeth Bowes-Lyon, kraljica Elizabeta (od leta 1952 kraljica Elizabeta, kraljica mati - Queen Elizabeth, the Queen Mother).

Prvo kronanje, ki je bilo v živo prenašano po televiziji, je bilo kronanje kraljice Elizabete II. Pri pripravah je bilo veliko težav, ki so pripeljale celo do vprašanj v parlamentu. Milijoni so si lahko ogledali kronanje "njihove" kraljice, kronanje je izjemno povečalo zanimanje za televizijo. Churchill je nasprotoval prenosu kronanja "v živo", vendar je kraljica vztrajala. Kronanje je bilo posneto tudi v barvah. Posnetek je bil z veliko naglico poslan v Kanado, da bi lahko Kanadčani videli kronanje še isti dan.

Britanski monarhi so naenkrat kronani kot vladarji več držav - kraljica Elizabeta II. je bila tako kronana kot kraljica 7 držav ter ostalih posesti ter teritorijev (Possessions and other Territories).

Na kronanje kraljice Elizabete II. je bilo povabljenih 7500 gostov, med drugim najvišji predstavniki Cerkve, veliki državni uradniki (Great Officers of State) in drugi, ki imajo posebno vlogo med kronanjem. Velja tudi, da so na kronanje povabljeni ministrski predsednik, člani vladnega kabineta (ministri), guvernerji (držav, v katerih je britanski monarh prav tako monarh), predsedniki vlad držav Skupnosti narodov, guvernerji kronske kolonije ter voditelji odvisnih držav. Povabljeni so tudi predstavniki drugih, neodvisnih držav.

3.3.2 Oblačila

Monarh je med kronanjem oblečen v veliko različnih oblačil, ki so na novo sešita za vsakega monarha posebej - izjemi sta zlat plašč (supertunica, z vtkanimi državnimi simboli) in kraljevo oblačilo (Robe Royal - oblačilo, nošeno ob koncu kronanja, nekakšna vlečka).

Tudi udeleženci nosijo posebej predpisane obleke, predvsem obleke plemstva (peers) so natančno določene in so nošene samo med kronanjem. V navadi je tudi nošnja kron in tiar. Ponovno je natančno določeno, kdo lahko nosi krono (člani kraljeve družine in predstavniki nekaterih najvišjih predstavnikov države - npr. člani najvišjih (viteških) redov, itd.). V veljavi so pravila, ki določajo, kakšne so krone, glede na položaj. Enako velja tudi za "nekraljevo" plemstvo, ki namesto kron nosi tiare (coronets).

3.3.3 Kronanje

Pred kronanjem pridejo najpomembnejši predstavniki držav in kraljevih družin do opatije v "procesiji", monarha po navadi peljejo v zlati državni kočiji (Golden State Coach).

Vladar vstopi v opatijo, oblečen v državno oblačilo (Robe of State). Ko vladar sede na "Chair of Estate", grejo pomembni posamezniki (Garter Principal King of Arms, Lord Great Chamberlain, Lord High Constable, Earl Marshal) na sever, jug, vzhod in zahod opatije. Nadškof predstavi vsaki strani monarha z besedami:

"Sirs, I here present unto you ..., your undoubted King/Queen ..."

"Gospodje, predstavljam vam ... vašega/-o nedvomnega kralja/kraljico ..."

Ljudje (gostje) potrdijo monarha z vzklikom: "God save the King/Queen (ime monarha)". Seveda pa je potrditev zgolj simbolične narave. Monarh med tem stoji pred stolom sv. Edvarda (King Edward's Chair). Kraljica Elizabeta II. se je odločila, da se bo vsaki izmed štirih strani po potrditvi

poklonila. Od slavne revolucije in zaradi Coronation Oath Act of 1668 (zakon o prisegi) mora monarh priseči, da bo vladal v skladu z zakoni in navadami (laws and customs), poljubiti Biblijo in lastnoročno podpisati prisego.

Po prisegi je monarhu ponovno predstavljena ista Biblija kot "modrost, kraljevi zakon in prerokbe (oracles) Boga". Leta 1953 so želeli pomiriti škotski nacionalizem z vključitvijo škotskih predstavnikov v kronanje. Biblijo je kraljici predstavil moderator škotske cerkve.

Monarha preoblečejo v belo oblačilo in spremljajo do stola kralja Edvarda (King Edward's Chair) - narejenim leta 1300 in od leta 1626 v uporabi na vsakem kronanju. V njem je kamen usode (Stone of Scone), ki je danes hranjen na Škotskem.

Nad monarha je dvignjena prevleka, ki jo na drogovih držijo vitezi najvišjega reda (Order of the Garter), monarh je maziljen po rokah, glavi in srcu, kar je tudi edini del kronanja, ki leta 1953 ni bil prenašan po televiziji, kakor tudi ne posnet.

Monarhu je podan meč države (Sword of State). Nato je preoblečen v svečana oblačila, nadškof monarhu poda kronske dragulje (Crown Jewels) - naprej kroglo s križcem (Royal Orb - ki predstavlja vladavino Jezusa svetu), ta je hitro vrnjena na oltar, nato prstan (poroka med njim in državo). Vladar prejme še dve žezli (Sceptre with the Dove in Sceptre with the Cross). Nadškof nato monarhu posadi na glavo krono (svetega Edvarda) - v opatiji in med ljudstvom završi God Save the King (Queen), plemstvo si ponovno nadene tiare in druga pokrivala, izstrelijo topovske salve.

Krona svetega Edvarda (St Edward's Crown) je eden izmed najpomembnejših delov britanskih kraljevih draguljev. Kljub temu, da jo imajo mnogi za primarno krono, je bila na kronanjih uporabljena le nekajkrat. Krona teha 2,2 kg, prav to je tudi razlog, da sta se kraljica Viktorija in kralj Edvard odločila, da ne bosta kronana z njo. V 17. stoletju je bila krona celo ukradena. S to krono so bili kronani Karl II., Jakob II., Viljem III., Jurij V., Jurij VI. in Elizabeta II. Drugi monarhi so bili kronani z malo diamantno krono, novo državno krono, veliko novo državno krono ali imperialno državno krono. Slika (logotip) krone je danes ob logotipih pomembnejših državnih ustanov ali predstavnikov, do leta 1953 je bila namreč slika tudorske krone. Britanski kraljevi dragulji so hranjeni v londonskem towerju. Monarh jih ne more prodati, preiti morajo na naslednjega monarha. Danes so dragulji dobro varovani. Leta 1953 pa so bili na predvečer kronanja prepeljani v Westminsterko opatijo, kjer so jih varovali le štirje varnostniki. Kaj takega bi bilo danes nepredstavljivo.¹³

¹³ Royal Collection. St Edward's Crown. Dostopno na: <http://www.royalcollection.org.uk/collection/31700/st-edwards-crown> (22. 2. 2013).

Slika 2: Krona sv. Edvarda (levo) in državna imperialna krona (desno). (Vir: Royal Collection, 2013)

Zadnji del kronanja je imenovan "homage", kar bi lahko prevedli kot poklon ali zaobljuba monarhu. Najprej se poklonijo cerkveni predstavniki, nato člani kraljeve družine, pozneje pa še predstavniki plemstva v imenu le-tega.

Če je na kronanju prisotna kraljeva žena, sledi še maziljenje in kronanje kraljice (Queen Consort).

Monarh ob spremljavi zapusti opatijo z imperialno državno krono (Imperial State Crown) na glavi in kraljevimi simboli. Pozneje se monarh še enkrat pokaže ljudstvu na balkonu Buckinghamске palače.¹⁴

3.3.4 Glasba

Program kronanja ni nikoli popolnoma enak, enako velja tudi za glasbo. Skoraj vedno pa so zaigrane nekatere skladbe, kot so Zadok the Priest (prvič zaigrana na kronanju Jurija II. leta 1727), I Was Glad (prvič zaigrana na kronanju Edvarda VII. ob vstopu v opatijo), znani vzkliki vivat (živi), skupaj s Stanfordovo Gloria Excelsis, in seveda državna himna (God Save the King/Queen).

Glasbenikov in pevcev, ki so na kronanju kraljice Elizabete II. skrbeli za glasbo, je bilo kar 480.

3.3.5 Banket

Kronanju sledi banket v Westminstrski dvorani v Westminstrski palači (stavba parlamenta), pred katero kraljev ali kraljičin "junak" (King ali Queen's Champion) razglasi boj proti vsem, ki bodo kadar koli zanimali kraljevo oblast. Monarh pije na "junaka" iz zlate kupe.

¹⁴ The British Monarchy. Accession and Coronation. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/hmthequeen/accessioncoronation/accessionandcoronation.aspx> (2. 3. 2013); Wikipedia. Coronation of the British monarch. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Coronation_of_the_British_monarch (2. 3. 2013).

Zadnji tak banket je bil izveden leta 1821, Viljem IV. je bankete odpravil. Leta 1953 banket prav tako ni bil organiziran, je pa bila ustvarjena neuradna jed, Coronation Chicken (jed s piščancem), ki je bila postrežena gostom.¹⁵

Slika 3: Okronana kraljica Elizabeta II. (Vir: Britannica, 2013)

3.4 Nazivi in naslovi

Člani kraljeve družine dobijo že ob rojstvu določene nazive (title). Skupaj z nazivom dobijo pomembnejši člani kraljeve družine tudi naslov (style).

Najvišji kraljevi naziv je naziv monarha, torej kralj (King) in kraljica (Queen). Kraljeva naziva, ki še obstajata, sta še princ (prince) in princesa (princess). Ostali nazivi vojvoda, grof, baron ..., so plemiški nazivi, ki pa jih pogosto nosijo tudi člani kraljeve družine. Nazivi so po navadi dedni. Od leta 1958 obstajajo tudi nazivi, ki se ne dedujejo in veljajo do konca življenja imetnika. Imetniki tega naziva imajo stolček v zgornjem domu britanskega parlamenta (House of Lords). Imenuje jih britanski monarh, nominira pa ministrski predsednik. Vsi "začasni" imetniki dobijo naziv baron (ali baronica). V parlamentu pa sedi tudi 92 oseb z nazivom, ki se deduje.¹⁶

¹⁵ The British Monarchy. Accession and Coronation. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/hmthequeen/accessioncoronation/accessionandcoronation.aspx> (2. 3. 2013); Wikipedia. Coronation of the British monarch. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Coronation_of_the_British_monarch (2. 3. 2013).

¹⁶ Factmonster. Who's Who in a Monarchy. Dostopno na: <http://www.factmonster.com/spot/royaltitles1.html> (15. 2. 2013); Wikipedia. Life peer (United Kingdom). Dostopno na: [http://en.wikipedia.org/wiki/Life_peer_\(United_Kingdom\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Life_peer_(United_Kingdom)) (15. 2. 2013)

Pogosto slišimo, da ima britanski monarh ali član kraljeve družine tudi enega izmed naslovov (style). Za monarha se uporablja naslov njegovo/njeno veličanstvo (His/Her Majesty - okrajšava: HM). Seveda obstaja tudi nekaj posebnosti. V britanskem potnem listu je kraljica omenjena kot Her Britannic Majesty. Če je krona prešla na moškega potomca in je ta poročen, dobi naziv "njeno veličanstvo" tudi kraljeva žena, kraljica.

Ostali člani kraljeve družine dobijo naslov njegove/njene kraljeve visokosti (His/Her Royal Highness - HRH). Naziv kraljeve visokosti so lahko od 17. julija 1917 dobili vladarjevi otroci in otroci vladarjevih sinov. Jurij VI. je oktobra 1948 z uradnim kraljevim dokumentom (letters patent) odločil, da imajo otroci princeze Elizabete in vojvode Edinburškega pravico do naziva kraljeve visokosti. Kraljica je decembra 2012 odločila, da imajo vsi otroci najstarejšega sina valižanskega princa pravico do kraljevega naslova.¹⁷

O dodelitvi naslova kraljeve visokosti odloča monarh v skladu z zakonom. V primeru ločitev (kot na primer v primeru ločitve valižanskega princa in princeze Diane, je princesa Diana izgubila pravico do uporabe naslova).

Kljub temu, da sta se nekdanji kralj Edvard VIII., pozneje vojvoda Windsorški (imetnik pravice naziva kraljeve visokosti), in Wallis Simpson poročila, ta ni prejela naziva kraljeve visokosti. Znana je bila samo kot Wallis Windsorška (Wallis of Windsor), tudi kot vojvodinja Windsorška, brez naslova kraljeve visokosti.¹⁸

¹⁷ The London Gazette. Crown Office. Dostopno na: <http://www.london-gazette.co.uk/issues/60384/pages/213> (15. 2. 2013);
Wikipedia. Style (manner of address). Dostopno na: [http://www.london-http://en.wikipedia.org/wiki/Style_\(manner_of_address\)#United_Kingdom](http://www.london-http://en.wikipedia.org/wiki/Style_(manner_of_address)#United_Kingdom) (15. 2. 2013).

¹⁸ Wikipedia. Royal Style and Titles Act. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Royal_Style_and_Titles_Act (15. 2. 2013).

3. 5 Kraljevi prapor

3.5.1 Splošno

Pogosto vprašanje, ki se pojavi pri turistu, ki obišče London in si ogleda Buckinghamsko palačo, je, ali je kraljica v palači. Ugotoviti, ali je kraljica v palači, je bilo do Dianine smrti preprosto. Če je na strehi vihrala zastava, je bila kraljica v palači. Zastava, ki je plapolala na stavbi, je kraljevi prapor (royal standard). Lahko rečemo, da gre za osebno zastavo monarha. Svoje zastave imajo tudi drugi člani kraljeve družine, izobešene so ob posebnih priložnostih. Kraljevi prapor se nikoli ne spusti na pol droga, niti ob smrti člana kraljeve družine. Prav to je sprožilo val ogorčenja, ko je bila zastava, po kraljičinem prihodu v London, izobešena na vrhu droga. Takrat je kraljica sprejela nova pravila, po katerih je na Buckinghamski palači vedno izobešena zastava. Ko je kraljica v stavbi, je izobešen kraljevi prapor, ki se ga še vedno ne spušča na pol droga. Ko je kraljica odsotna, pa nad palačo vihra zastava Velike Britanije (Union Jack), ki jo po potrebi spustijo tudi na pol druga. Uradno je prapor imenovan kraljevi prapor Združenega kraljestva. Kraljevi prapor Združenega kraljestva uporablja monarh, ki trenutno vlada.

Na splošno velja, da je prapor dvignjen nad vsako rezidenco, v kateri je monarh prisoten. Ko je monarh pripeljan na ozemlje le-te, je prapor dvignjen.¹⁹

Kraljevi prapor je skoraj vedno v uporabi tudi na kraljičinem avtomobilu, predvsem na bentleyu, ki ga je prejela ob 50. obletnici vladanja. Preden vozilo zapelje na avtocesto, prapor pospravijo v notranjost avtomobila. Kraljevi prapor pogosto uporabijo tudi ob pristanku britanskega monarha na tujih tleh, nameščen je skozi pilotovo okno. Tako je bilo tudi ob prihodu kraljice Elizabete II. na osrednje slovensko letališče leta 2008, ko je Republika Slovenija gostila kraljico na državniškem obisku.

Na Westminsterski palači (sedežu britanskega parlamenta) je po navadi izobešena britanska zastava. Ob prihodu monarha v parlament (odprtje parlamenta, nagovor obema hišama ob posebnih priložnostih) je britanska zastava spuščena s hkratnim dvigom kraljevega prapora. Ko monarh zapusti stavbo, spustijo prapor in znova dvignejo zastavo.

Ob smrti kralja Jurija VI. nove kraljice ni bilo na Otoku. Prapor kralja je bil spuščen, novega prapora zaradi odsotnosti nove kraljice niso smeli dvigniti. Ker pa je bila kraljičina mati, kraljica Elizabeta, kraljica mati, še vedno živa, je bil do kraljičine vrnitve izobešen prapor kraljice matere.

¹⁹ Youtube. Days of Majesty - The Royal Standard. Dostopno na: <http://www.youtube.com/watch?v=eUyKBGkDx6A> (14. 2. 2013).

3.5.2 Oblika prapora

V uporabi je več praporov, celo posamezni člani kraljeve družine uporabljajo različne prapore, glede na lokacijo, kjer se nahajajo. Najpogosteje je v uporabi kar kraljevi prapor Združenega kraljestva, zato bom predstavil tega.

Slika 4: Kraljevi prapor Združenega kraljestva. (Vir: Wikipedia, 2013)

Ta prapor je v uporabi na ozemlju Anglije, Walesa, Severne Irske in zunaj Združenega kraljestva. Razdeljen je na štiri kvadrante. V I. in IV. so trije zlati Levi (ali leopardi) na rdečem ozadju, ki predstavljajo staro kraljestvo Anglije. V II. kvadrantu je rdeč lev, ki predstavlja staro kraljestvo Škotske. III. kvadrant pa predstavlja staro kraljestvo Irske – zlata harfa, ki je upodobljena tudi na grbu Republike Irske. Leta 1937 je bilo predlagano, da bi bila harfa umaknjena s prapora (zaradi Republike Irske). Predlog je bil zavrnjen.

Kraljevi prapor, ki je v uporabi na Škotskem, je sestavljen iz enakih kvadrantov, le da se dvakrat ponovi "škotski del", "angleški" le enkrat. "Irski" kvadrant je na III. mestu, angleški na II., škotska pa na I. in IV.

Podoba kraljevega prapora seveda preoblikovana v pravilno obliko, je tudi na kraljevem ščitu (pogosto na kraljevih avtomobilih). Prapor je pogosto v uporabi skupaj z osebno zastavo kraljice (zlata črka E, nad E-jem je zlata krona, okrog E-ja pa je venec iz vrtnic).

3.5.3 Kraljevi grb

Kraljevi grb je le še eden izmed mnogih kraljevih simbolov. Uporaba kraljevega grba je strogo nadzirana in omejena. V središču je kraljevi ščit. Na levi je angleški lev, na desni pa škotski samorog. Geslo Dieu et mon droit pomeni Bog in moja pravica (God and my right), Honi soit qui mal y pense pa Naj se sramuje ta, ki zlobno misli (shame upon him who thinks evil upon it). Podoba grba, ki se uporablja na Škotskem, je drugačna.²⁰

²⁰ Wikipedia. Royal coat of arms of the United Kingdom. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/MonarchUK/Symbols/Coatsofarms.aspx> (15. 2. 2013).

Slika 5: Kraljevi grb. (Vir: Wikipedia, 2010)

3.6 Praznovanje jubilejev

Jurij III. je bil prvi, ki je praznoval obletnico vladanja tako, kot se jih praznuje danes. Kralj je praznoval zlati jubilej leta 1809. Kraljica Viktorija je zlati jubilej praznovala leta 1887, praznovanje je vključevalo banket, sprevid in pozdrav na balkonu Buckinghamske palače.

3.6.1 Diamantni jubilej kraljice Viktorije

Kraljica Viktorija je bila prvi monarh v britanski zgodovini, ki je praznoval diamantno obletnico vladanja (1837 – 1897). Na praznovanje je bilo povabljenih več kot 30 tujih vladarjev, ki so se v procesiji prišli priklonit kraljici, ki se je po besedah Marka Twaina "raztezala do meje vidnega v obe smeri". Pripravljen je bil tudi banket in ognjemet z vrtov Buckinghamske palače.

22. junija 1897 so kraljico v kraljevem sprevidu popeljali po Londonu. Iz njenih dnevniških zapisov lahko sklepamo, da ji je bil dan v veliko zadovoljstvo. Dnevnik kraljice Viktorije so digitalizirali in jih ob praznovanju diamantnega jubileja kraljice Elizabete II. javno objavili na spletu.²¹

22. junija 1897 je kraljica v dnevnik zapisala:

"A never to be forgotten day. No one ever, I believe, has met with such an ovation as was given to me, passing through those 6 miles of streets.

The crowds were quite indescribable and their enthusiasm truly marvellous and deeply touching. The cheering was quite deafening and every face seemed to be filled with joy."²²

"Dan, ki ne bo nikoli pozabljen. Verjamem, da ni bil še nihče nikoli sprejet s takšnimi ovacijami, kot sem bila jaz, ko so me peljali teh 6 milj po ulicah.

Navdušenje množic je bilo resnično čudovito in presunljivo, skoraj nepopisno. Bila sem zelo ganjena in počaščena. Vzklikanje je bilo oglušujoče in zdelo se je, da je vsak obraz izžareval veselje."

²¹ Queen Victoria's Diamond Jubilee Scrapbook. Dostopno na: <http://www.queen-victorias-scrapbook.org> (11. 2. 2013).

²² The official website of The Queen's Diamond Jubilee. Royal Jubilees: an introduction. Dostopno na: <http://www.thediamondjubilee.org/royal-jubilees-introduction> (11. 2. 2013).

22. junij 1897 je bil razglašen za praznik. Oba doma parlamenta sta se zahvalila kraljici v Buckinghamski palači. 16. julija je kraljica napisala pismo zahvale, v katerem se je zahvalila ljudem za "spontan in splošen izraz lojalne povezanosti".

Kraljica Viktorija je poslala tudi telegram imperiju, v katerem se je "iz srca zahvalila svojim ljubljanim ljudem".

3.6.2 Srebrni jubilej Jurija V.

Jurij V. je praznoval srebrni jubilej julija leta 1935. Kralj naj bi dejal:

"I am beginning to think they must really like me for myself."²³

"Začenja se mi dozdevati, da me morajo res imeti zelo radi zaradi mene samega."

3.6.3 Srebrni jubilej kraljice Elizabete II.

4. maja 1977 so se kraljici zahvalili člani zgornjega in spodnjega doma, kraljica je na govora odgovorila z govorom, katerega glavna tema je bila enotnost naroda. Kraljica je obiskala 36 grofij Združenega kraljestva, obiskala je tudi 9 drugih držav. Praznovanja so se odvijala 6. in 7. junija. Kraljica se je do katedrale svetega Pavla vozila v zlati državni kočiji (Golden State Coach). Zadnji dan je kraljica pozdravila državljane še z balkona Buckinghamске palače. V Združenem kraljestvu je bilo organiziranih veliko uličnih zabav - samo v Londonu 4000. Kraljica je prejela več kot 100.000 čestitk. Posnetki obiskov, ki jih je opravila kraljica, kažejo na njeno veliko priljubljenost.²⁴

3.6.4 Zlati jubilej kraljice Elizabete II.

Najpomembnejši dogodki so potekali med 1. in 4. junijem 2002, začetek praznovanj je naznanilo 41 topovskih salv. 1. junija sta se kraljica in vojvoda Edinburški udeležila koncerta Prom at the Palace, ki je potekal na vrtovih Buckinghamске palače. V živo si ga je ogledalo 12.500 ljudi, ki so zadeli karte na javnem žrebanju. 2. junija sta se kraljica in princ Filip udeležila cerkvene maše v kapeli svetega Jurija na gradu Windsor. 3. junija je na vrtovih potekal koncert popularne glasbe - Party at the Palace, himno God Save the Queen je s strehe Buckinghamске palače zaigral kitarist Queenov, Brian May. Naslednji dan, 4. junija, se je kraljica v zlati državni kočiji vozila po ulicah, ki so bile oblegane od ljudi, do katedrale svetega Pavla. Sledilo je kosilo, na katerem je kraljica dejala:

"Gratitude, respect and pride, these words sum up how I feel about the people of this country and the Commonwealth — and what this Golden Jubilee means to me."²⁵

"Hvaležnost, spoštovanje in ponos, to so besede, ki povzemajo moja čustva do ljudi te države in Skupnosti narodov - in kaj mi ta zlati jubilej pomeni."

²³ The official website of The Queen's Diamond Jubilee. Royal Jubilees: an introduction. Dostopno na: <http://www.thediamondjubilee.org/royal-jubilees-introduction> (11. 2. 2013).

²⁴ Youtube. The Queen visits the Midlands, 1977. Dostopno na: http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=w0Jeh1TLXus (11. 2. 2013);

Youtube. The Queen visits the North West, 1977. Dostopno na: http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=ZkfVFY2PrYY#! (11. 2. 2013).

²⁵ The Telegraph. Queen tells of 'gratitude, respect and pride'. 4. junij 2002. Dostopno na: <http://www.telegraph.co.uk/news/1396260/Queen-tells-of-gratitude-respect-and-pride.html>. (11. 2. 2013).

Kraljica je prepotovala Združeno kraljestvo in 4 države Skupnosti narodov - Jamajko, Novo Zelandijo, Avstralijo in Kanado.

3.6.5 Diamantni jubilej kraljice Elizabete II.

6. februarja 2012 je kraljica Elizabeta II. praznovala 60. obletnico vladanja - diamantni jubilej. Potrebno je poudariti, da ne gre za 60. obletnico kronanja, temveč za praznovanje 60 let, ki so minila od nasledstva. Kraljica Elizabeta II. je praznovala diamantni jubilej kot kraljica 16 samostojnih držav. Priprave na praznovanja so se pričele že leta 2011 na srečanju vodij vlad držav Skupnosti narodov (Commonwealth Heads of Government Meeting 2011). Kraljica in vojvoda Edinburški sta obiskovala različne kraje po Združenem kraljestvu, drugi člani kraljeve družine pa so obiskali večino držav Commonwealtha.

6. januarja je kraljica v uradni izjavi za javnost zapisala:

"Today, as I mark 60 years as your Queen, I am writing to thank you for the wonderful support and encouragement that you have given to me and Prince Philip over these years and to tell you how deeply moved we have been to receive so many kind messages about the Diamond Jubilee. In this special year, as I dedicate myself anew to your service, I hope we will all be reminded of the power of togetherness and the convening strength of family, friendship and good neighbourliness, examples of which I have been fortunate to see throughout my reign and which my family and I look forward to seeing in many forms as we travel throughout the United Kingdom and the wider Commonwealth.

I hope also that this Jubilee year will be a time to give thanks for the great advances that have been made since 1952 and to look forward to the future with clear head and warm heart as we join together in our celebrations.

I send my sincere good wishes to you all.

ELIZABETH R."²⁶

"Danes, ko obeležujem 60 let kot vaša kraljica, pišem, da se vam zahvalim za čudovito podporo in pogum, ki ste ga dajali meni in princu Filipu skozi ta leta, in da vam povem, kako globoko sva ganjena, ker sva prejela toliko prijaznih sporočil ob diamantnem jubileju. V tem posebnem letu, ko ponovno dajem zaobljubo služenju vam, upam, da se bomo vsi zavedali moči povezanosti in moči družine, prijateljstva in dobrega sosodstva, primerov, ob katerih sem zelo srečna, da jih srečujem v svojem kraljevanju, in katerih se moja družina in jaz veselimo, da jih vidimo v veliko oblikah, ko potujemo po Združenem kraljestvu in širšem Commonwealthu.

Upam, da bo to jubilejno leto tudi čas, da se zahvalimo za velik napredek, ki je bil narejen od leta 1952, in se veselimo novega z jasnimi mislimi in toplino v srcu, ko se družimo na naših praznovanjih.

Vsem pošiljam dobre želje.

ELIZABETA R."

Pogosto vprašanje, ki se pojavi, je, kaj pomeni črka R. za kraljičinim imenom. R. je okrajšava za Regina, kraljica v latinščini. Tudi kraljičin podpis vsebuje črko R. Kraljičin uradni emblem je sestavljen iz znakov EIIR - Elizabeth II Regina - Elizabeta II., kraljica.

²⁶ The British Monarchy. The Queen's Diamond Jubilee message. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/LatestNewsandDiary/Pressreleases/2012/TheQueensDiamondJubileemessage.aspx> (11. 2. 2013).

Kraljica je marca 2012 nagovorila zgornji in spodnji dom parlamenta. Člani so kraljici podarili okrašeno okno, ki je bilo pozneje nameščeno v dvorano.

Maja 2012 se je kraljica udeležila diamantne vojaške parade v Windsorju. Med drugim so nebo preletela letala v formacijah v obliki 60-ice, napisa EIIR in diamanta (RAF Red Arrows).

Načrtovanje praznovanj diamantnega jubileja je bilo v rokah Oddelka za kulturo, medije in šport. Dogodki so bili načrtovani tako, da je bila poraba javnega denarja karseda zmanjšana. Logotip jubileja je bil izbran preko otroškega programa BBC, ustvarila ga je 10-letna Katherine Dewar.

Slika 6: Logotip diamantnega jubileja. (Vir: The British Monarchy, 2013)

Že januarja 2010 je bilo oznanjeno, da bodo junija 2012 štirje dela prosti dnevi zaradi dodatnega praznika in prestavitve le-teh v času praznovanj.

Veliko dogodkov je bilo pripravljenih v Londonu, kjer si je 3. junija milijon in pol ljudi ogledalo več kot 1000 plovil, ki so plula po Temzi po točno določenem razporedu.²⁷ Po televiziji si je samo v Združenem kraljestvu dogodek ogledalo več kot 10 milijonov ljudi.²⁸ Tudi kraljica je bila s kraljevo družino na kraljevi ladji. Začetek dogodka je oznanila parna lokomotiva LMS Princess Royal razred 6201. Ob reki je protestiralo okrog 500 protestnikov, a so bili preglašeni od množice milijona in pol ljudi, ki so njihove vzklike preglasili s petjem God Save the Queen.

Organizirane so bile tudi številne ulične zabave, britanska vlada je že leta 2010 poenostavila postopek prijave zabav.²⁹

²⁷ The Guardian. Diamond jubilee celebrations a success, say police. 1. junij 2012. Dostopno na: <http://www.guardian.co.uk/uk/2012/jun/04/diamond-jubilee-celebrations-success-police> (15. 3. 2013).

²⁸ Alleyne, R. BBC Diamond Jubilee Pageant Coverage slammed. 5. junij 2012. Dostopno na: http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/the_queens_diamond_jubilee/9310547/BBC-Diamond-Jubilee-Pageant-Coverage-slammed.html (15. 3. 2013).

²⁹ gov.uk. The new, simple, easy-to-use form to organise street parties has arrived! 27. avgust 2010. Dostopno na: <https://www.gov.uk/government/news/the-new-simple-easy-to-use-form-to-organise-street-parties-has-arrived> (15. 3. 2013).

Naslednji dan se je kraljica udeležila koncerta, ki je bil tokrat organiziran pred Buckinghamsko palačo (oder je bil postavljen okrog Viktorijinega spomenika). Pred koncertom se je 10.000 imetnikov vstopnic udeležilo še piknika v vrtovih palače.

Zadnji dan praznovanj se je kraljica udeležila zahvalne maše v katedrali svetega Pavla. Nato se je udeležila kosila v Westminstrski dvorani. Po kosilu je sledila procesija do Buckinghamске palače, izstreljenih je bilo tudi 60 topovskih salv. Uradno praznovanje se je zaključilo s pozdravom kraljice na balkonu Buckinghamске palače. Palačo so preletela številna letala, na koncu tudi ena najboljših letalskih akrobatskih skupin - rdeče puščice (RAF Red Arrows). Kraljico je pričakalo kar 1,5 milijona ljudi.

Seveda se praznovanja v "diamantnem letu" niso povsem zaključila. Zadnji pomembnejši dogodek se je zgodil 18. decembra 2012, ko se je kraljica udeležila seje vlade njenega veličanstva (Her Majesty's Government). Prvi monarh, ki se je udeležil seje vlade, je bil Jurij III. leta 1781. Kraljičin oče, Jurij VI., se je udeležil seje med drugo svetovno vojno. Po seji je z zunanjim ministromobiskala še Ministrstvo za zunanje zadeve (Foreign Office), kjer so uradno razglasili, da sobritanski južni del Antarktike poimenovali po kraljici - Zemlja kraljice Elizabete (Queen Elizabeth Land).

Diamantni jubilej je spremljala tudi največja prostovoljska mobilizacija Britancev od druge svetovne vojne. Opravljenih je bilo več kot 2.300.000 ur prostovoljnega dela.³⁰

Na predvečer praznovanj je kraljica priredila še banket za monarhe drugih držav, ki pa se ga zaradi obiska princa Edvarda v Gibraltarju ni udeležila španska kraljica.

Junija 2012, po končanih pomembnejših praznovanjih, se je kraljica v posebnem televizijskem govoru zahvalila ljudem. Med drugim je dejala:

"I hope that memories of all this year's happy events will brighten our lives for many years to come. I will continue to treasure and draw inspiration from the countless kindnesses shown to me in this country and throughout the Commonwealth. Thank you all."³¹

"Upam, da bodo spomini na vse srečne dogodke tega leta, osvetljevali naša življenja še mnogo let. Globoko bom cenila in iskala navdih zaradi nešteti prijaznosti, ki sem jih bila deležna v tej državi in v Commonwealthu. Hvala vsem."

3.7 Praznovanje monarhovega rojstnega dne

Praznovanje monarhovega rojstnega dne po navadi ne poteka na njegov pravi rojstni dan. Najpogosteje poteka v soboto v mesecu juniju (tako bo praznovanje letos organizirano 15. junija, kljub temu da je kraljica rojena 21. aprila) in je v angleščini imenovano Trooping the Colour. Mnogim se morda zastavlja vprašanje, kaj Trooping the Colour sploh pomeni. Dobeseden prevod je naravnost nesmiseln. V resnici je dober prevod skoraj nemogoč, najlažje je obe besedi razložiti. Dogodek sega v 18. stoletje, ko je bil prapor bataljona (Colour) predstavljen vojakom (trooped), da so ga lahko videli in prepoznali, ko je bilo to potrebno.

Trooping the Colour poteka na dvorišču stavbe Horse Guards. Bataljon predstavi prapor monarhu, monarha pozdravijo s kraljevim pozdravom, nato pregleda enote. Velja, da je nošnja prapora za

³⁰ Wikipedia. Diamond Jubilee of Elizabeth II. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Diamond_Jubilee_of_Elizabeth_II (11. 2. 2013).

³¹ The official website of The Queen's Diamond Jubilee. The Queen's Diamond Jubilee Message, 5 June 2012. Dostopno na: <http://www.thediamondjubilee.org/queen-s-diamond-jubilee-message-5-june-2012> (11. 2. 2013).

vojaka, ki ga nosi, velika čast. Nato ob spremljavi orkestrrov sledi predstavitev prapora enotam. Monarhu se predstavijo Foot Guards in Household Cavalry, The King's Troop, Royal Horse Artillery. Nato se monarh vrne v Buckinghamsko palačo, kjer skupaj z družino pozdravi gledalce z balkona, palačo preletijo še letala Kraljevih zračnih sil.

Kraljica Elizabeta II. se je udeležila vseh praznovanj, razen tistega iz leta 1955, ko je bil zaradi stavke nacionalne železnice dogodek odpovedan.

Pripadniki oboroženih sil, ki sodelujejo pri dogodku, so redni pripadniki vojske - borijo se tudi na kriznih žariščih po svetu. Monarhov rojstni dan praznujejo s to ceremonijo od leta 1748.³²

3.8 Financiranje, transport, varovanje in rezidence

Kraljeva družina je financirana iz treh virov - Vladarskega sklada (Sovereign Grant), Privy Purse in monarhovega osebnega premoženja ter dobička. Sovereign Grant je novost, ki je nadomestil prejšnje financiranje, razdeljeno med več ministrstev.³³

3.8.1 Vladarski sklad - Sovereign Grant

Vladarski sklad predstavlja denar, ki ga vlada nameni kraljevi družini za opravljanje uradnih dolžnosti in vzdrževanje kraljevih palač. Denar zagotovi Kraljeva zakladnica, ki nadzira porabo denarja v skladu z dogovorom. Vladarski sklad je novost, ki je nadomestil Civil list in druge vire. Višina sredstev je vezana na zaslužek organizacije Crown Estate, ki je lani zaslužila več kot 240 milijonov funtov. Kraljica bo prejela 15% zaslužka, torej nekaj več kot 36 milijonov funtov. Vsako leto so predstavljena podrobna poročila o porabi denarja.³⁴

Crown Estate je organizacija, ki upravlja z velikim delom monarhovega premoženja. Leta 1760 je bilo dogovorjeno, da gredo dohodki od Crown Estate v državni proračun, v zameno financira država monarha preko Civil List, danes Vladarskega sklada. Crown Estate združuje stavbe, zemljišča, energetske objekte, itd. Monarh je sicer lastnik premoženja, a ga ne more prodati, preiti mora na naslednika.³⁵

³² Youtube. Major Nana Twumasi-Ankrah on Britain's open and democratic society. Dostopno na: http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=iqRUjE2MAV8#! (11. 2. 2013).

³³ The British Monarchy. Royal Finances. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/TheRoyalHousehold/Royalfinances/Overview.aspx> (12. 3. 2013).

³⁴ The Telegraph. Crown Estate: what is the Sovereign Grant. 21. junij 2012. Dostopno na: <http://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/constructionandproperty/9345114/Crown-Estate-what-is-the-Sovereign-Grant.html> (12. 3. 2013);

The British Monarchy. Key facts about Royal finances. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/LatestNewsandDiary/Factfiles/Royalfinances.aspx> (12. 3. 2013).

³⁵ The Crown Estate. Our history. Dostopno na: <http://www.thecrownestate.co.uk/about-us/our-history/history/> (12. 3. 2013).

3.8.2 Privy Purse

Privy Purse je zgodovinski termin za dobiček iz vojvodine Lancaster, ki je porabljen tako za uradne zadolžitve kot tudi za zasebne potrebe kraljice. Glavni namen tega financiranja je zagotoviti sredstva za tisti del stroškov, ki niso plačani iz sklada.³⁶

3.8.3 Osebno premoženje monarha

Tretji vir dohodkov je kraljičino osebno premoženje, mnogi v osebno premoženje monarha prištevajo tudi kraljeve dragulje, vse kraljeve rezidence, itd. V resnici kraljica tega premoženja ne more prodati - preiti mora na naslednjega vladarja. V osebni lasti kraljice sta izmed rezidenc in posesti tako le Balmoral in Sandringham (kraljica ju lahko proda). Kraljica plačuje davke, leta 1992 je pristala na plačevanje davka na dobiček, od leta 1993 pa je obdavčeno tudi njeno osebno premoženje. Monarhi so od nekdanj plačevali davek na dodano vrednost (VAT).³⁷

3.8.4 Transport, varnost in rezidence

Kraljico pripeljejo na uradne dogodke po navadi v državniškem bentleyu, ki ji je bil podarjen leta 2002. Kraljica je lastnica bogate zbirke britanskih avtomobilov, v katerih so vozili njo in njene predhodnike. V uporabi kraljeve družine so večinoma avtomobili britanskih proizvajalcev, kot so Land Rover, Bentley, Rolce Royce, Aston Martin, Jaguar. Ko je v avtomobilu kraljica, je na strehi avtomobila po navadi izobešen kraljevi prapor. Pomembno vlogo pri varovanju imajo predvsem avtomobili Ranger Rover, podjetja Land Rover, ki so skoraj vedno vključeni v varnostne kolone članov kraljeve družine. Cena varovanja ni vključena v prej omenjene vire financiranja in jo poravnava država. Avtomobili, kot so državniški bentley, ne potrebujejo registrskih tablic. Znano je, da pred uporabo tega avtomobila zamenjajo plastiko, ki je na sprednjem delu avtomobila (logotip bentleya), s svetim Jurijem, ki se bori z zmajem, na Škotskem pa z levom.

Slika 7: Kraljevi bentley. (Vir: Wikipedia)

³⁶ Wikipedia. Privy Purse. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Privy_Purse (12. 3. 2013);
The British Monarchy. Privy Purse and Duchy of Lancaster. Dostopno na:
<http://www.royal.gov.uk/TheRoyalHousehold/Royalfinances/Sourcesoffunding/PrivyPurseandDuchyofLancaster.aspx> (12. 3. 2013).

³⁷ The British Monarchy. The Queen's personal wealth and income.
<http://www.royal.gov.uk/TheRoyalHousehold/Royalfinances/Sourcesoffunding/TheQueenspersonalwealth.aspx> (12. 3. 2013);
The British Monarchy. Taxation. Dostopno na:
<http://www.royal.gov.uk/TheRoyalHousehold/Royalfinances/Taxation.aspx> (12. 3. 2013).

Do leta 1997 je kraljica za potovanja po Commonwealthu uporabljala kraljevo jahto Britannia. Leta 1997 je bila spremenjena v muzej. Za potovanje na daljše razdalje so danes v uporabi kraljevi helikopterji, na daljše razdalje pa poskrbijo z najemom letala. Še vedno pa je v uporabi tudi kraljevi vlak, ki ga sestavlja več različnih vagonov in lokomotiv. Vlak lahko uporabljajo kraljica, princ Filip, princ Charles in vojvoda Cornwallska.³⁸

Središče monarhije je Buckinghamska palača, v kateri živi monarh s svojo ožjo družino. Je tudi sedež uradov, ki delujejo v sklopu monarhije. Ta palača, kot tudi mnoge druge, ni popolnoma osebna last monarha. Palače, kraljevi dragulji, umetnine so last monarha kot vladarja in morajo preiti na naslednjega - ne morejo biti prodane. Osebna last kraljice Elizabete sta na primer posestvo Sandrigham (kjer kraljeva družina tradicionalo preživi božično-novoletne praznike) in Balmoral (posestvo, ki ga je imel rad že kraljičin oče, Jurij VI., ta je ljubezen do tiste pokrajine prenesel tudi na kraljico Elizabeto II.).

Buckinghamska palača je osrednja rezidenca že od začetka vladanja kraljice Viktorije (leta 1837). Pred nekaj leti je odprla vrata tudi za obiskovalce. Palača ima 775 sob (19 državnih, 52 kraljevih spalnic, 188 spalnic za osebje, 92 pisarn in 78 kopalnic. Visoka je 24 metrov.³⁹

Druge aktivne kraljeve rezidence so še: Windsor, Holyroodhouse, Frogmore, palača svetega Jamesa, Kensingtonska palača in Clarence House.

3.9 Monarhova vloga v političnem sistemu

Britanski politični sistem je zapleten. To trditev lahko potrdi že dejstvo, da Združeno kraljestvo nima ustave v enem dokumentu (ustava ni kodificirana). Velja pa, da noben sklic ne more sprejeti zakona, ki ga naslednji sklic ne bi mogel ali smel spremeniti. Za razumevanje odnosa med monarhom in parlamentom moramo vsaj delno razumeti politični sistem. Britanski politični sistem imenujemo parlamentarna monarhija, včasih pa tudi ustavna monarhija. Vladar države je monarh, zakone pa sprejema parlament, ki je izvoljen.

Britanski parlament je sestavljen iz dveh domov, zgornjega in spodnjega. Prvi je uradno imenovan dom "gospodov" (House of Lords), drugi pa dom običajnih (House of Commons). Zakoni so lahko predlagani v obeh domovih. Vsekakor pa je pomembnejši nosilec oblasti spodnji dom parlamenta. Predlogi zakonov so imenovani "bill", zakon pa imenujejo "law".

Če je zakon predlagan v zgornjem domu, gre predlog skozi postopke zgornjega doma, nato pa skozi postopke spodnjega doma. Če je zakon predlagan v spodnjem domu, velja ravno obratno. Predzadnja stopnja sprejemanja predloga je stopnja amandmajev. Če se oba doma dogovorita, lahko predlog zakona prejme kraljevo soglasje - kraljevi podpis (Royal Assent), šele takrat predlog (bill) postane zakon (law). V primeru, da domova ne najdeta soglasja, lahko spodnji dom parlamenta ob določenih pogojih uveljavi zakon brez soglasja zgornjega doma.

³⁸ The British Monarchy. Trains. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/TheRoyalHousehold/Transport/TheRoyalTrain.aspx>. (12. 3. 2013).

³⁹ The British Monarchy. Buckingham Palace. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/TheRoyalResidences/BuckinghamPalace/BuckinghamPalace.aspx> (12. 3. 2013); Youtube. The Queens Palaces Buckingham Palace. Dostopno na: http://www.youtube.com/watch?v=jUH8hL3i_kM (12. 3. 2013).

Monarh Združenega kraljestva ima še vedno pravico, da zavrne podpis zakona - zakon ne stopi v veljavo. Vendar dandanes monarhi te pravice ne uporabljajo. Na splošno pa velja, da ima monarh pravico biti udeležen v pogovoru (to be consulted), pravico do vzpodbujanja (to encourage) in pravico do opozarjanja (to warn).

Poseben dogodek v povezavi z monarhom in parlamentom je tudi odprtje parlamenta, ki bo letos potekalo 8. maja. Dogodek je vsako leto zelo podoben, a si zasluži hiter opis. Monarh prispe v parlament, kraljevi prapor je dvignjen, britanska zastava spuščena. Malo pred monarhom prispe v parlament še državna krona, ki je monarh ne nosi na glavi med vožnjo, saj tehta okrog 1,2 kilograma. Monarh se pridruži "gospodom" v njihovi razpravljalnici. Kraljičin sporočevalec gre do razpravljalnice spodnjega doma, vendar pred njim zaloputnejo vrata - kot simbol neodvisnosti "izvoljenih". Po treh udarcih po vratih vrata odprejo, Black Rod (črna palica) povabi poslanca, da se pridruži kraljici v razpravljalnici "gospodov" z besedami:

"Mr (or Madam) Speaker, The Queen commands this honourable House to attend Her Majesty immediately in the House of Peers."

"Gospod (ali gospa) govorec/-ka, kraljica ukazuje tej častni hiši, da takoj pride k njenemu veličanstvu v dom 'gospodov'."

Kraljica nato prebere govor, ki ga napiše vlada. Naslednjih pet dni potekajo v obeh domovih debate o predlogih v monarhovem govoru.

Domova parlamenta se razlikujeta v sestavi. Spodnji dom sestavlja 650 poslancev (650 območij, vsako izvoli člana parlamenta). Volitve v spodnji dom parlamenta se bodo od l. 2011 izvajale vsakih pet let. Sestava zgornjega doma pa se je v zadnjih letih spreminjala, število članov z dednim nazivom je trenutno omejeno na 92 predstavnikov, število cerkvenih predstavnikov pa na 26. Število ostalih članov zgornjega doma je neomejeno. Trenutno v njem sedi 760 članov. Od tega jih je 647 "doživljenjskih plemičev", katerih naziv se ne deduje in so razdeljeni po političnih strankah. Imenuje jih britanski monarh, predlagani pa so s strani ministrskega predsednika. Vsi "začasni" imetniki dobijo naziv barona (ali baronice). Trenutno tečejo zakonodajni postopki, ki bodo modernizirali zgornji dom in omejili število članov.

Britanski monarh imenuje po volitvah tudi ministrskega predsednika, čeprav ga po navadi ne izbere kar sam - položaj najpogosteje dobi predsednik zmagovalne stranke. Če ni pravega zmagovalca, lahko monarh brez težav odloči, kateri izmed vodij strank bo voditelj vlade.

Velja, da je vloga monarhije v zadnjih desetletjih bolj ceremonialne narave - a kot vidimo zato, ker monarhi tako želijo, ne, ker ne bi imeli možnosti. Monarh opravlja predstavniske in ustavne naloge. Redno se srečuje tudi z ministrskim predsednikom. O nekaterih državnih zadevah je monarh obveščen celo pred ministrskim predsednikom. Pogovori med monarhom in predsednik vlade ostanejo vedno zasebni. Monarhove predstavniske naloge so usmerjene predvsem v sprejemanje tujih voditeljev držav, ambasadorjev, visokih odposlancev in obiskovanje tujih držav (diplomatski in gospodarski odnosi). Monarh predstavlja tudi nacionalno identiteto, enotnost in ponos, državi daje občutek stabilnosti in kontinuitete. Podeljuje viteštva, nagrade in druga odlikovanja, po navadi na predlog vlade. Zdajšnja kraljica je podpornica več kot 600 združenj, vojvoda Edinburški pa več kot 700. Vsi člani kraljeve družine so podporniki kar 3.000 organizacijam. Ena izmed nalog

britanskega monarha je tudi pošiljanje čestitk podanikom, ki dosežejo 100. rojstni dan ali diamantno poroko. Britanski monarh je tudi vodja britanskih oboroženih sil ter varuh vere.⁴⁰

Slika 8: Westminsterška palača - sedež obeh domov parlamenta. (David Iliff, 2007)

⁴⁰ The British Monarchy. The role of the Sovereign. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/MonarchUK/HowtheMonarchyworks/TheRoleoftheSovereign.aspx> (14. 3. 2013); Parliament.uk. Glossary: Royal Assent. Dostopno na: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/royal-assent/> (14. 3. 2013); Parliament.uk. State Opening of Parliament. Dostopno na: <http://www.parliament.uk/business/news/2013/march/state-opening/> (14. 3. 2013); Parliament.uk. Parliamentary sovereignty. Dostopno na: <http://www.parliament.uk/about/how/sovereignty/> (14. 3. 2013); Parliament.uk. Glossary: Life peers. Dostopno na: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/life-peers/> (14. 3. 2013); Parliament.uk. Lords by party and gender. Dostopno na: <http://www.parliament.uk/mps-lords-and-offices/lords2/lords-by-type-and-party/> (14. 3. 2013); Parliament.uk. Glossary: Hereditary Peers. Dostopno na: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/hereditary-peers/> (14. 3. 2013); Parliament.uk. Glossary: Consideration of Amendments. Dostopno na: <http://www.parliament.uk/about/how/laws/passage-bill/lords/lrds-consideration-of-amendments/> (14. 3. 2013).

3.10 Britanski monarh in Skupnost narodov

Britanski monarh ima enako vlogo v 16 državah. V Veliki Britaniji ima tako naziv kralj/kraljica Velike Britanije, v Kanadi kralj/kraljica Kanade, v Avstraliji kralj/kraljica Avstralije.

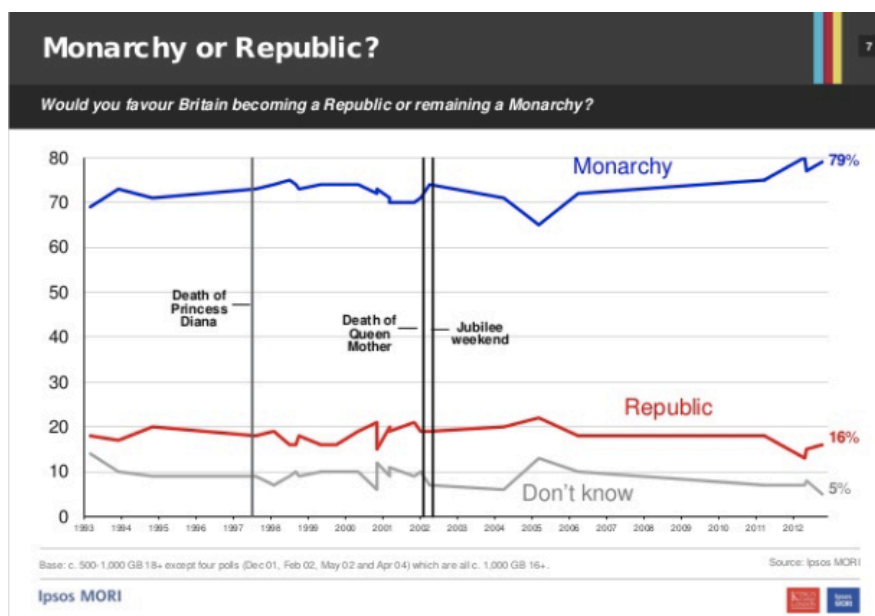
Kraljica Elizabeta II. pa je zraven tega še vodja Skupnosti narodov (Commonwealth), skupnosti, ki je nastala iz nekdanjega britanskega imperija. Vse aktivnosti so vodene iz Sekretariata Commonwealtha. Članice delujejo v okviru splošnih vrednot in ciljev. Marca 2013 je kraljica Elizabeta II. podpisala Listino Commonwealtha, ki nasprotuje vsem oblikam diskriminacije.

Po smrti kraljice Elizabete princ Charles ne bo samodejno postal tudi vodja Commonwealtha, države bodo o novem vodji ponovno odločale - se pa že govori, da bo vodja Commonwealtha najverjetneje postal kar Charles in se bo s tem nadaljevala tradicija, ki se je začela s kraljičinim očetom in nadaljevala z zdajšnjo kraljico.⁴¹

3.11 Podpora monarhiji in kraljici Elizabeti II.

Ipsos MORI je v preteklem letu pripravil merjenje javnega mnenja, v katerem jih je zanimala podpora monarhiji in kraljici. V raziskavi, ki je bila objavljena 19. novembra 2012, je kar 90% vprašanih odgovorilo, da so zadovoljni z delom kraljice Elizabete II., zgolj 7% vprašanih je odgovorilo, da niso zadovoljni z delom kraljice.

Podpora monarhiji ostaja na visoki ravni - 79% anketirancev želi, da država ostane monarhija, le 16% prebivalcev je bolj naklonjenih preoblikovanju države v republiko. Visoka podpora monarhiji je v zadnjih letih postala stalnica.⁴² Podobne rezultate je pokazala tudi anketa⁴³, ki jo je maja 2012 objavil The Guardian.

Slika 9: Slika grafa priljubljenosti monarhije skozi leta. (Vir: Ipsos Mori, 2012)

⁴¹ Witchell, N. Recovering Queen signs Commonwealth charter (00:50 - 01:00). 11. marec 2013. Dostopno na: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-21750690> (14. 3. 2013); Wikipedia. Commonwealth of Nations. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Commonwealth_of_Nations (13. 3. 2013).

⁴² Ipsos Mori. Almost all Britons satisfied with the Queen as Monarch, but Prince William is the most popular Royal. 19. november 2012. Dostopno na: <http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/3080/Almost-all-Britons-satisfied-with-the-Queen-as-Monarch-but-Prince-William-is-the-most-popular-Royal.aspx> (1. 3. 2012).

⁴³ Clark, T. Queen enjoys record support in Guardian/ICM poll. 24. maj 2012. Dostopno na: <http://www.guardian.co.uk/uk/2012/may/24/queen-diamond-jubilee-record-support> (1. 3. 2013).

3.12 Viteštva, odlikovanja in druge nagrade

Ena izmed nalog monarha je tudi podeljevanje odlikovanj in nagrad. V Veliki Britaniji je vzpostavljen zapleten sistem nagrajevanja oziroma podeljevanja odlikovanj (veliko različnih odlikovanj za različne skupine ljudi). Površno bi lahko odlikovanja razdelili na odlikovanja za civiliste in odlikovanja za pripadnike oboroženih sil. Velja, da odlikovanja podeljuje monarh na predlog vlade.

3.12.1 Vojaška odlikovanja

Najvišje vojaško odlikovanje v Združenem kraljestvu (tudi v nekaterih državah Commonwealtha) je Viktorijin križec. To odlikovanje podeljujejo od leta 1856 (oziroma 1857) za največja junaštva. Oblika križca ostaja nespremenjena že od kraljice Viktorije, ki je skupaj s princem Albertom aktivno sodelovala pri oblikovanju. Kraljevi par je želel nekaj preprostega, križec res izgleda zelo preprosto. Pričakovali bi, da je najvišje odlikovanje za največje možno žrtvovanje iz plemenite kovine, a ni tako. Križci so narejeni iz materiala, ki je v enem izmed skladišč britanske vojske strogo varovan - gre za kovino (bron), pridobljeno iz zaseženega topa, ki so ga Britanci zasegli Rusom med krimsko vojno. Križci že od začetka nastajajo pri londonskem draguljarju Hancocksu, kjer pravijo, da je material za obdelavo zelo neprimeren. V skladišču draguljarja je vedno na voljo 7 križcev, ki pa niso nič vredni, dokler niso v njih vgravirana še imena prejemnikov. Od začetka podeljevanja je bilo podeljenih le 1360 križcev. Cena križca lahko doseže vrednost 400.000 funtov. Prejemniki dobijo pravico do uporabe oznak VC, ki sledi njihovemu imenu. Ne glede na to, katere oznake še imajo (npr. MP (member of the parliament) ...), je VC vedno na prvem mestu. Prejemniki so upravičeni tudi do letne denarne nagrade, ki v Združenem kraljestvu znaša 1,495 funtov. 16. marca 2013 je BBC objavil, da bo podeljen 11. križec od 2. svetovne vojne. Odlikovanje bo posthumno prejel James Ashworth, ki je med branjenjem članov svoje čete izgubil življenje, star le 23 let.⁴⁴

⁴⁴ Wikipedia. Victoria Cross. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Victoria_Cross (15. 2. 2013);
BBC. Victoria Cross for Afghan hero L/Cpl James Ashworth. 16. marec 2013. Dostopno na:
<http://www.bbc.co.uk/news/uk-21810581> (17. 3. 2013);
Youtube. The Victoria Cross: for valour part 2. Dostopno na:
<http://www.youtube.com/watch?v=1Y2V5uM7F4k> (15. 2. 2013);
Wikipedia. Military awards and decorations of the United Kingdom. Dostopno na:
http://en.wikipedia.org/wiki/Military_awards_and_decorations_of_the_United_Kingdom (15. 2. 2013).

Slika 10: Viktorijin križec. (Vir: Wikipedia, 2013)

Naslednje visoko vojaško odlikovanje je Jurijev križec (George Cross - GC), ki ga podeljujejo od leta 1940. Nato sledijo še druga odlikovanja, kot so vitez velikega križa, reda Bath, sledi mu red Merit, temu sledi odlikovanje viteštva velikega križa Britanskega imperija, itd. Odlikovanj je še veliko več, vsako prinaša določene pravice (vsak prejemnik ima tako pravico do uporabe ustreznih kratic za imenom).

3.12.2 Civilna odlikovanja

To so odlikovanja, ki so podeljena civilistom za izjemna ali pomembna dejanja v dobrobit kraljestva. Najvišje odlikovanje je Companion of Honour - za velik prispevek na področju znanosti, medicine, umetnosti ali vlade. Naslednje odlikovanje je viteštvo (prejemnik dobi naziv Knight oz. Dame - GBE, KBE). Najvišji viteški red je Order of the Garter. Viteškim redom sledijo red poveljnika Britanskega imperija (CBE), častnika Britanskega imperija (OBE), kar je najpogosteje podeljeno odlikovanje, člana reda Britanskega imperija (MBE), medalja Britanskega imperija. Za odlikovanje lahko državljani predlagajo kandidate, o katerih je odločeno v različnih postopkih. Odločitve o prejemnikih pridejo nato preko ministrskega predsednika do kraljice, ki odlikovanja podeli, po navadi na posebnem dogodku, imenovanem investitures. Odlikovanja v imenu kraljice pogosto podeljujejo tudi drugi člani kraljeve družine.

Odlikovanj je veliko, omenjena so zgolj najpomembnejša.⁴⁵

3.13 Kraljevi bonton

Kraljica se letno sreča s tisočimi, pogosto vprašanje je, kako se je potrebno obnašati ob prisotnosti kraljice. Obveznih navodil, ki bi narekovala, kako se je potrebno vesti ob monarhu, ni. Obstajajo pa neke smernice, ki jih upošteva večina. Moški se po navadi poklonijo samo z glavo, medtem ko se ženske po navadi priklonijo v kolenih. Pravilno prvo naslavljanje kraljice je vaša visokost (Your Majesty), v nadaljevanju pa samo Ma'am.

Za kralje je prvo naslavljanje enako, v nadaljevanju sledi Sir. Enake smernice veljajo tudi za druge člane kraljeve družine, ki imajo pravico do naslova kraljeve visokosti, na začetku se jih naslovi z

⁴⁵ Youtube. Queen - Honours - Royal Family at work. Dostopno na: http://www.youtube.com/watch?v=C2_eblhk2AA (10. 2. 2013); gov.uk. The honours system. Dostopno na: <https://www.gov.uk/honours/types-of-honours-and-awards> (10. 2. 2013).

njegova/njena kraljeva visokost (Your Royal Highness), v nadaljevanju pa s Sir ali Ma'am, odvisno od spola.

3.14 Obisk kraljice Elizabete II. v Sloveniji

Britanska kraljica Elizabeta II. je obiskala Republiko Slovenijo oktobra 2008, obisk je trajal tri dni. Letalo je na osrednjem letališču pristalo ob približno 14. uri. Kraljico je na Brdo pospremil britanski veleposlanik v Sloveniji Tim Simmons, tam je kraljico sprejel predsednik republike Danilo Türk. Zvečer je predsednik gostil kraljico na uradni večerji, na katero je bilo povabljenih 72 gostov. Kraljica si je nato ogledala delavnico Britanske mednarodne šole. Kraljevi par se je udeležil tudi sprejema britanskega veleposlaništva. Naslednji dan sta obiskala še Lipico, popoldne ju je sprejel ljubljanski župan, sprehodila pa sta se še po Ljubljani. Kraljica je v dar prejela lipicanca in unikatni čajni servis. Dogodek je spremljalo kar 280 novinarjev.⁴⁶

Slika 11: Prihod letala z britansko kraljico v Slovenijo. (Vir: STA, 2008)

⁴⁶ Siol.net. Na obisk v Slovenijo je prišla britanska kraljica. 21. oktober 2008. Dostopno na: http://www.siol.net/novice/slovenija/2008/10/britanska_kraljica_s_soprogom_na_obisku_v_sloveniji.aspx (10. 2. 2013);

Rtvslo.si. Kraljica: "Ste mlada, a pomembna država". 21. oktober 2008. Dostopno na: <http://www.rtvsl.si/slovenija/kraljica-ste-mlada-a-pomembna-drzava/93459> (10. 2. 2013);

Rtvslo.si. Kraljica: Slavnostna večerja mešanica ljudi in okusov. 21. oktober 2008. Dostopno na: <http://www.rtvsl.si/slovenija/slavnostna-vecerja-mesanic-ljudi-in-okusov/93481> (10. 2. 2013);

Urad vlade za komuniciranje. Državniški obisk kraljice Elizabete II. in vojvode Edinburškega. 21. - 23. oktober 2008. Dostopno na:

http://www.ukom.gov.si/si/medijsko_sredisce/dogodki/vecji_dogodki/drzavniski_obisk_kraljice_elizabete_ii_in_vojvode_edinburskega/ (10. 2. 2013);

24ur.com. Naporen dan za kraljico. 21. oktober 2008. Dostopno na: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/v-pricakovanju-visokega-obiska.html> (10. 2. 2013).

Slika 12: Prihod britanske kraljice v Slovenijo. (Vir: STA, 2008)

3.15 Zanimivosti

Zanimivosti iz življenja monarhov je veliko, izbral sem le tiste, ki so se mi po osebnem mnenju zdela pomembnejša, zainteresirani bralec pa lahko veliko zanimivosti brez težav najde na svetovnem spletu.⁴⁷

- Kraljičin otroški vzdevek je bil Lilibet, ker ni znala izgovoriti Elizabeth.
- Samo 5 britanskih monarhov je vladalo več kot 50 let, to so bili: kraljica Viktorija (63 let), kralj Jurij III. (59 let), kralj Henrik III. (56 let), kralj Edvard III. (50 let) in Jakob I. (58 let).
- Kraljica je leto 1992 označila kot "annus horribilis" zaradi ločitve dveh otrok, požara na gradu Windsor in nadaljnih težav med princem Charlesom in Diano.
- Kraljica je sodelovala že z 12 ministrskimi predsedniki, prvi je bil Winston Churchill, zdajšnji je David Cameron. V dobrih odnosih pa je bila tudi z edino ministrsko predsednico v britanski zgodovini, Margaret Thatcher.
- V času kraljičinega vladanja je svojo funkcijo opravljalo že 7 papežev.
- Spletna stran britanske monarhije je bila odprta leta 1997.
- O življenju monarhov je bilo posnetih že veliko filmov, tudi televizijskih serij. Najbolj znana filma pa sta zagotovo Kraljica (The Queen) in Kraljevi govor (The King's speech). Prvi je bil nominiran za 6 oskarjev in prejel 1. Drugi je bil nominiran za 12 oskarjev in prejel kar 4 kipce.

⁴⁷ Time. 86 Surprising Facts About Queen Elizabeth II. 23. maj 2012. Dostopno na: http://www.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,2114386_2114388_2115566,00.html (10. 2. 2013);
The British Monarchy. 80 facts about The Queen. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/LatestNewsandDiary/Factfiles/80factsaboutTheQueen.aspx> (10. 2. 2013);
Droganes, C. CTV News Canada. 60 facts you didn't know about Queen Elizabeth II. 14. maj 2012. Dostopno na: <http://www.ctvnews.ca/60-facts-you-didn-t-know-about-queen-elizabeth-ii-1.808515> (10. 2. 2013).

Ena izmed bolj znanih turističnih znamenitosti je tudi menjava straže. Je postopek, s katerim se stara skupina kraljevih stražarjev menja z novo. Stražarji izhajajo iz enega od regimentov Britanske vojske (the Scots Guards, the Irish Guards, the Welsh Guards, the Grenadier Guards in Coldstream Guards). Skupina stražarjev, ki je stacionirana pri Buckinghamski palači, je imenovana kraljičina straža (The Queen's Guard). Menjava straže poteka ob glasbeni spremljavi vojaškega orkestra. Pred Buckinghamsko palačo poteka menjava straže med majem in junijem, pred gradom Windsor pa med aprilom in julijem. V ostalih delih leta poteka menjava po urniku, ki je posebej določen (izmenjujoče London - Windsor).⁴⁸

Kraljičin ded, kralj Jurij V., je pričel s tradicijo božičnih nagovorov ljudstvu leta 1932, nadaljeval jo je tudi Jurij VI. Božičnega govora ne napiše vlada - napišejo ga monarhove službe ali monarh sam. Od leta 1957 so govori predvajani na televiziji. Leta 2012 je bil govor prvič posnet tudi v 3D tehnologiji.⁴⁹

Slika 13: Kraljica ob pregledu straže. (REUTERS, 2012)

⁴⁸ The British Monarchy. Changing the Guard. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/royaleventsandceremonies/changingtheguard/overview.aspx> (10. 3. 2013);

⁴⁹ The British Monarchy. A history of Christmas Broadcasts. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/imagesandbroadcasts/thequeenschristmasbroadcasts/ahistoryofchristmasbroadcasts.aspx> (10. 3. 2013).

4 RAZPRAVA

4.1 Vladanje - dolžnost

Večina ljudi si v mladih letih poišče poklicno pot, ki jo pogosto opravlja do konca življenja. Bodočemu monarhu pa je kariera že določena, kar je eden izmed argumentov, ki kažejo, da vladanje predstavlja dolžnost. Politiki na voljenih položajih se za svoj poklic odločijo, monarh nima druge možnosti, kot da opravlja svojo službo - seveda lahko abdicira in s tem zamaje stabilnost države in inštitucije, ki jo predstavlja. Taka odločitev bi lahko v današnjem svetu pripeljala celo do ukinitve monarhije.

Vladanje je dolžnost že zaradi števila dogodkov, ki se jih kraljica udeleži. Kraljica, ki je stara 86 let, se udeleži več kot 400 uradnih dogodkov. Dogodki so raznoliki in monarh se jih ne more udeležiti nepripravljen.

Glede na politično moč, ki je združena v monarhu, je delo tudi izjemno odgovorno. Nič ne sme biti prepuščeno naključju. Monarh se nima pravice vpletati v splošno politiko - v odločitve vlade, zato je vladanje še toliko napornejše in zahtevnejše, ker je vedno znova treba najti korektno in legalno pot, kako sporočiti ministrskemu predsedniku nestrinjanje ali strinjanje s politično odločitvijo.

Dodatno previdnost zahteva tudi velika pozornost svetovnih medijev. Ta pozornost je sicer pogosteje usmerjena na mlajši del kraljeve družine, a je ob pomembnih dogodkih vselej usmerjena na monarha. Pozornost medijev danes pomeni pozornost ljudstva, saj se ljudstvo zanima za svojega monarha. Še veliko večje pozornosti pa je bil med drugo svetovno vojno deležen kralj Jurij VI., katerega govorne težave so dobro prikazane tudi v z oskarjem nagrajenem filmu Kraljevi govor. Kralj je v najhujših trenutkih (ki jih je Churchill seveda imenoval najboljši) ostal z ljudstvom in ga bodril preko radijskih valov. Kako odgovoren je monarhov položaj, si lahko predstavljamo ob že prej omenjeni kraljevi odločitvi, da med bombardiranjem Londona ostane v Buckinghamski palači. Samo predstavljamo si lahko, kako je tako dejanje dvignilo moralo ljudstva. Kralj bi se lahko zavaroval, lahko bi pobegnil v Kanado ali Avstralijo, a je čutil, da je njegova dolžnost, da ostane s svojimi ljudmi, ki so mu zaupali in ga spoštovali. V novejšem času je pozornost medijev povezana predvsem z življenjem članov kraljeve družine.

S prejšnjima odstavkoma lahko povežemo še eno pomembno dolžnost, ki je povezana z vodenjem države. Monarh mora biti seznanjen z dogajanjem v Združenem kraljestvu in svetu, da lahko učinkovito opozarja in svetuje. Monarhov dan se zato začne s prebiranjem dnevnega časopisja in uradnih dokumentov, ki pridejo do monarha v rdeči skrinjici.

Še zadnji element, ki vpliva na monarhovo mnenje, je najverjetneje tudi skrb za osebno varnost, pa tudi za varnost kraljeve družine, ki je zagotovo bolj izpostavljena raznim nevarnostim.

Iz opisanih dogodkov v življenju monarha (3. poglavje te naloge) lahko sklepamo, da je monarhovo življenje pomembna dolžnost in velika odgovornost.

4.2 Vladanje - zadovoljstvo

Na začetku je potrebno omeniti, da je zadovoljstvo monarha težko določiti, ker lahko njegove občutke proučujemo le preko govorov, mimike in zapisov. Osredotočil se bom predvsem na zapise kraljice Elizabete II. in kraljice Viktorije. Kot vir proučevanja zadovoljstva kraljice Elizabete II. lahko uporabimo tudi video vire.

Iz zapisov v dnevniku kraljice Viktorije lahko upravičeno domnevamo, da ji je bilo v zadovoljstvo vladati ljudstvu, ki jo je imelo rado, kar se jasno kaže v zapisu iz njenega dnevnika:

"I really cannot say how proud I feel to be the Queen of such a Nation."⁵⁰

"Res ne morem povedati, kako zelo ponosna sem, da sem kraljica takšnega naroda."

Tudi kraljica Elizabeta II. je najverjetneje zadovoljna z visoko podporo (3.11.). Državljanom se je že večkrat zahvalila za izjemno podporo. Tudi v njenih božičnih nagovorih ljudstvu v letih 2011 in 2012 lahko začutimo določeno mero zadovoljstva.

Diamantni jubilej je bil skoraj zagotovo priložnost, ob kateri je kraljica Elizabeta II. uživala ter bila zadovoljna s svojim vladanjem in življenjem.

Monarhi so bili od nekdaj podporniki različnih (dobrodelnih) organizacij. Imeti možnost pomagati je zagotovo še ena točka, ki monarha lahko osreči, ker ima možnost in moč, da je drugim bolje v življenju.

Element, ki prav tako vpliva na zadovoljstvo, je najverjetneje tudi državno financiranje. Ne glede na različna mnenja, ali se monarhija izplača ali ne, monarh in njegova družina prejmeta dovolj denarja za udobno življenje. Ne glede na veliko nalog, ki jih opravlja monarh, ima še vedno dovolj časa tudi za sprostitev in možnost razvijanja sebi ljubih konjičkov (v primeru kraljice Elizabete II. je to zagotovo ukvarjanje s konji). Kljub temu da imajo na voljo nemalo možnosti za zadovoljno življenje, to še ne pomeni vedno, da so z razvojem dogodkov zadovoljni. Spomnimo se l. 1992 in kar dveh ločitev kraljičinih otrok ter požara, ki je uničil del Windsorja.

4.3 Odgovor na raziskovalno vprašanje

Monarhovo življenje je sestavljeno iz pomembnih dejavnikov, ki vplivajo na monarhovo mnenje o njegovem življenju. Večina bi najverjetneje trdila, da je odgovor na vprašanje, ki sem ga zastavil na začetku, preprost. Rekli bi, da je živeti kot monarh užitek. Svoje mnenje pa bi verjetno hitro spremenili, če bi se zgolj malo poglobili v dejansko monarhovo delo in s tem njegove pomembne in pogosto zahtevne zadolžitve.

Da bi razumeli zadnji del prejšnjega odstavka, je potrebno osnovno znanje o najpomembnejših zadolžitvah. Ko to znanje imamo, nam takoj postane jasno, da monarhovo življenje ni preprosto, je odgovorno in izrazito pomembno za delovanje Združenega kraljestva.

Že na začetku naloge sem zapisal, da sem pred začetkom pisanja naloge domneval, da je monarhovo življenje dolžnost, hkrati pa tudi zadovoljstvo. Odgovor na raziskovalno vprašanje, ali je britanskemu monarhu vladanje zgolj dolžnost ali tudi zadovoljstvo, je, glede na to, kar sem proučil, enostaven in enak domnevi, ki sem jo imel že ob pričetku pisanja naloge. Monarhovo življenje je dolžnost in zadovoljstvo hkrati.

⁵⁰ Kraljica Viktorija. Dnevnik kraljice Viktorije. Dostopno na: <http://qvj.chadwyck.com/marketing.do> (13. 3. 2013).

Kot dolžnost lahko monarhovo življenje opredelimo zaradi:

- natrpanega urnika,
- odgovorne vloge v političnem sistemu Združenega kraljestva,
- pozornosti svetovnih medijev.

Monarhovo življenje je hkrati tudi zadovoljstvo zaradi:

- izjemne javne podpore,
- možnosti podpiranja številnih organizacij,
- tudi udobnega življenja.

Na tem mestu je pomembna še omemba osebnosti monarha. Doživljanje sveta se razlikuje in je različno, prav zato lahko na moje vprašanje kdo drug odgovori drugače ali pa pride do drugačnega odgovora, ker se osredotoči na drugega monarha.

Do boljših zaključkov bi lahko prišel, če bi razširil število proučevanih monarhov in primerjal njihova mnenja in občutke. Za tako raziskavo pa bi bilo težko najti zadostno število zanesljivih virov. Kot je bilo zapisano, je naloga usmerjena v kraljestvo Velike Britanije, ki ima svojo značilno zgodovino, druga kraljestva po svetu pa drugačno. Tudi zgodovina proučevane države tako vpliva na odgovor na zastavljeno raziskovalno vprašanje.

5 ZAKLJUČEK

Pri pisanju raziskovalne naloge sem ugotovil, da je monarhovo življenje sestavljeno iz upoštevanja navad, običajev in obiskovanja dogodkov ter tako potrdil, da je življenje monarha dolžnost in odgovornost hkrati. Da sem lahko odgovoril na vprašanje, sem moral še ugotoviti, zakaj bi monarhi menili, da je njihovo življenje tudi zadovoljstvo. Ker sem lahko na oba dela odgovoril z dovolj argumenti, sem lahko na raziskovalno vprašanje odgovoril, da je življenje britanskega monarha odgovornost in zadovoljstvo hkrati.

Pri raziskovanju so bile določene omejitve, kot so omejen dostop do virov, literatura v angleškem jeziku, itd. Osredotočil sem se na monarhe Združenega kraljestva, predvsem na zdajšnjo kraljico. Nadaljevanje raziskave je možno v podobni smeri, le da se:

- razširi skupino monarhov, na podlagi katere se išče odgovor,
- v raziskavo vključijo še druge monarhije sveta,
- v raziskavo vključijo različna zgodovinska obdobja.

Z raziskovalno nalogo sem izpolnil oba zastavljena cilja. Odgovoril sem na raziskovalno vprašanje in napisal neke vrste vodič, ki je lahko v pomoč turistu.

6 VIRI

Po pogostosti uporabe:

1. The British Monarchy. Dostopno na: <http://www.royal.gov.uk/>.
2. Gov.uk. Dostopno na: <https://www.gov.uk/>.
3. Wikipedia. Dostopno na: <http://en.wikipedia.org/>.
4. Parliament.uk. Dostopno na: <http://www.parliament.uk/>.
5. Queen Victoria's Diamond Jubilee Scrapbook. Dostopno na: <http://www.queen-victorias-scrapbook.org/>.
6. BBC. Dostopno na: <http://www.bbc.co.uk/>.
7. Youtube. Dostopno na: <http://www.youtube.com/>.
8. The Commonwealth. Dostopno na: <http://www.thecommonwealth.org/>.
9. The official website of The Queen's Diamond Jubilee. Dostopno na: <http://www.thediamondjubilee.org/>.
10. The London Gazette. Dostopno na: <http://www.london-gazette.co.uk/>.
11. Royal Collection. Dostopno na: <http://www.royalcollection.org.uk/>.
12. Ipsos Mori. Dostopno na: <http://www.ipsos-mori.com/>.
13. Eupedia. Dostopno na: <http://www.eupedia.com/>.
14. The Guardian. Dostopno na: <http://www.guardian.co.uk/>.
15. Factmonster. Dostopno na: <http://www.factmonster.com/>.
16. The Telegraph. Dostopno na: <http://www.telegraph.co.uk/>.
17. Dnevnik kraljice Viktorije. Dostopno na: <http://qvj.chadwyck.com/marketing.do/>.
18. Time. Dostopno na: <http://www.time.com/>.
19. Siol.net. Dostopno na: <http://www.siol.net/>.
20. Rtv slo. si. Dostopno na: <http://www.rtv slo. si/>.
21. Urad vlade za komuniciranje. Dostopno na: <http://www.ukom.gov.si/>.
22. 24ur.com. Dostopno na: <http://www.24ur.com/>.
23. Mail Online. Dostopno na: <http://www.dailymail.co.uk/>.
24. CTV News Canada. Dostopno na: <http://www.ctvnews.ca/>.